

EGYHÁZI KÖZLÖNY

VEGYES TARTALMÚ S IRODALMI FOLYÓIRAT.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:

DEDEK GREGGENS LAJOS.

Széllőcsengetés

1890-iki évf.

16-ik szám.

Megjelen minden hó 4-en és 19-en másfél esetleg két iven. A lap előfizetési ára januártól-decemberig 3 frt. osztr. magy. ért. postai szerküldéssel együtt.

BUDAPEST, augusztus 19-én.

A szerkesztőnevet és kiadóhivatalt illető küldemények, pénzek hirdetések, reklamációk stb. a szerkesztő nevére címezve Budapest-Lipótváros Plebánia, Lipót-tér 9. sz. küldendők

A kath. kántor.

Kétségtelen dolog, hogy a templomban és egyházi életben a pap után a legfontosabb személy a kántor. Ő rá van bízva az egyházi ajtatosság egyik ágának vezetése énekekben és zenében és ő uralkodik majdnem korlátlanul kis népünk szellemi életében az iskolában.

Tehetsége és jóakarata nemzedékre ható benyomást tehet: de le is ronthatja az egyházi ajtatosságot alaposan és tönkre is teheti az egész generáció kedélyét, szívét, felfogását, szellemi és anyagi jólétét.

Innét a nagy gondozás, melyben a kath. egyház mindig részesítette a kath. kántort és innét a modern állami feltűnő becézése is, mert tudja, hogy mit ér a modern tanító.

Mi papok rendszerint előítéletesek vagyunk a tanítóvilág iránt. Még mindig kisebb nagyobb ellenséget látunk bennök. A szabad fejhordás már forradalmas eszméket sejtet, melyek a régi tekintély, tisztelet és hódolat ellen vannak irányozva.

Pedig legtöbbször a kath. kántornak nincs más bűne, minthogy érzi társadalmi állásának és szakképzettségének fontos voltát.

Itt az ideje és pedig kath. társadalmunk érdekében, hogy minden nem méltó bánásmódtól tartózkodjunk, tiszteletét és becsülését előmozdítsuk és minden alkalmat felhasználjunk annak kitüntetésére, hogy kath. kántorunk csont a mi csontunkból, hus a mi husunkból való.

Rosszakarat ugysis ritkán van az embereken, ugy hát a kántorokban is, azért egy kis jó indulattal, egy kis türelemmel majdnem mindig segíthetünk az előforduló kisebb bajokon. Hanem: imponáljunk igazi felebaráti szeretettel, papi étellel és kellő jártassággal a templomi gyakorlatokban, egyházi ének és zene dolgában és kiváltképen az iskola és oktatás minden ágában.

Mi törvényes előjárói vagyunk, azért szükséges, hogy mint Krisztus Jézus szolgálai szavát el ne felejtjük: discite a me, quia mitis sum et humilis corde. És ha az evangéliumi tanítást gyakoroljuk, ne tartsunk tőle, hogy azért veszünk papi tekintélyünkben és becsülésünkben. Mióta a világ áll, mindig többet és tartósabban alkotott a szeretet, mint az erőben való elbizakodás.

A ki tehát papi hivatását be akarja tölteni, iparkodjék kántorát barátjának, egyházi társának, igazi testvérének tekinteni, a kinek nemcsak lelki állapotával érdemes

törődni, hanem a kinek anyagi jólétét is minden ke-zünkbe eső móddal előmozdítani kötelességünk.

Meghiszem, hogy sok paptársam ki sem fogyna a hiányok és fogyatkozások felhordásában, azt is megengedem, hogy sok helyen nem képzelt, hanem valóságos ferdeségek és hibák egész özönével találkozunk, sőt azt is hiszem, hogy a kántor-tanítók nagy része még nincs oly módon kiművelve akár társadalmi modorban, akár szellemi képzésben, hogy paptársaim fennakadás nélkül parolázhatnának velök: hanem azért mégis áll a tétel, mely követeli tőlünk minden mellékgondolat elnémitását és megerősítését és gyakorlását azon mondásnak: A kath. kántortanító az egyháznak kiváló szolgálója. Értsük meg ezt jól és ne feledjük el soha. A haszon szentegyházunké.

*

Ezen meggyőződés annyi üdvös gondolatot és jó eszméket teremt, hogy alig győzzük lelkünk előtti felvonulásában kellő figyelemben részesíteni.

Kettő azonban kiválik mint óriás, mely a többi kisebb nagyobb mértékben magában foglalja; ez a test és lélek közötti viszonyra vezethető vissza: a kath. kántor anyagi állapotának és szellemi kiképezettségének sorsa.

Bizony-bizony nyomoruságos szegény kántorunk sorsa, a mit csak azért nem akarunk riktó világitásában felismerni, mert megszoktuk nyomoruságos tengődését. És még megbotráncozunk rajta, ha foltozott ruhában jár, ha istállószagu, ha kapál és fát vág, ha elparasztosodik, ha ujságot nem olvas, ha képzettsége gyenge, elavult és azt nem is igen pótolja szakközlönyök olvasásával, ha néha türelmetlen, szegletes vagy iskolája nincs eléggé rendén. Pedig sokszor, igen sokszor, sőt legtöbbszörre föl a feje abban, hogy honnét teremtsen szegény, rendesen nagyszámu családjának, elég kenyeret és tisztességes ruhát!

Nálunk a törvény mint minimumot 83 krt állapított meg számára, 300 forintot 365 napra. És két harmad nem kap 50 krt sem, mert évi fizetése a 200 frtot meg nem üti. Hát ennyiért mit kívánjunk? És még azon ütöknek meg, hogy életét nem áldozza fel a kath. tanító ügyünkért!

En látom, hogy egyházunk vezérférjainak szíven fekszik az ügy. A nagymérvű nyugdíj-alapok megteremtése, az árvaházak, elaggottak intézetének felállításá, a külön jutalmazások állandósítása e bajon óhajtanak segíteni. De mik ezen cseppek a nyomoruságok tengereben!

Itt is legtöbbet tehetünk mi papok.

Ha a községben minden módon oda hatunk, hogy a kántor-tanító rendes illetékét is rendesen megkapja és minden mellékszolgálatát tisztességesen meghonorálva láthassa és ha, a mire kiváló súlyt fektetek, mi rendesen jobban dotált vagy legalább kevesebb anyagi gonddal küzdő papok, juttatunk nekik és segítünk, a hol csak mód és alkalom nyílik. — akkor többet teszünk kath. kántorvilágunk érdekében és szentegyházunk üdvére, mintha ívszámra írjuk a folyamodásokat és hetenkint ostromoljuk a lapokat könyörgésekkel és kérelmekkel: mert a gyakran apró áldozatok megnyerik a lelkeket és a tetteges szeretet önkéntelenül hódít.

Különbén is érdekében van minden egyházi embernek, hogy ügye munkásának tisztességes fizetése legyen és hogy egyházunk szolgálatában fáradozó napszámosai az anyagi gondoktól felmentessenek. Akkor várhatunk jobb, tehetségesebb és feláldozóbb férfiakat a kántorvilágban, ha megszűnik állásuk az ügyefogyottak és ellankadtak menhelye lenni.

*

A másik ennél is fontosabb kérdés a kántortanító-nevelés ügye.

Kath. praeparandiáinknak átlag nincs nagy becsülete. Rendesen nem elégít ki az illetők képzettsége és legtöbbszörre családunk a kath. praeparandista buzgó vállalosságában, őszinte kath. voltában.

Nekünk oda kell törekednünk, hogy ezen intézetek őszinte katolikus meggyőződéssel bíró férfiakat bocsásanak ki kebelökből és hogy az állami intézetekkel egy magaslaton álljanak. Legyen a nevelés igazi, benső, kath. szellemű és álljon tárgy oktatása az állami színvonalán.

Ne ütközzék meg ezen senki, mert úgy vagyunk kath. praeparandiáinkkal is, mint a hogyan a volt és legtöbbszörre jelenleg is álló gimnázialis kath. nevelésünkkel vagyunk. Kérdezzük meg a legtöbb hitelent, vallás-gunyolót, atheistát vagy a mindennapi vallás-közömbös, templomkerülő uri népet, hogy kinek a nevelése? És azt halljuk bámulva: a papoké.

Nagy tisztelője vagyok egyházi szerzetes-rendeinknek. Magam is azok neveltje vagyok. Be kell vallanom, nagy buzgósággal és kiváló ügyességgel oktattak bennünket. Míg is őszinte hálával, egész pietással emlékezem meg kiváló sok jeles profszoraimról. De azt is be kell vallanom, hogy a vallás-tanítás és a kath. nevelés elhanyagolt és nem becsült mostoha gyermek volt mindig. A legkevesebbet érő tanférfiut a vallásoktatással nyomorították meg, sőt tapasztalásból tudom, hogy a hittant mindig az kapta meg, a ki egyéb képesítéseivel nem tudott zöld ágra vergődni.*)

Es mivel tanító-szerzeteseink theologiai kvalifikációja rendesen úgy is édes kevés, lévén a laikus szaktárgyak képesítése az intézet megbecsülésének mérték-mutatója, sőt állami sine qua nonja, — sem a szerzetes fiatalság nem törí magát érette, sem felsőbbsege nem fektet rá súlyt. Ime a kutfeje és egészen természetes megfajtése azon furcsa jelenségnek, hogy különben jeles szerzetes-iskoláink kath. anyaszentegyházunknak nem neveltek erőshítű, mély meggyőződésű nemzedéket.

*) Volt idő, mikor szerzetes-tanároknál valónagos szegény volt, hittanítárnak lenni. És ezt első sorban a növendék-nép veszi észre és iparkodik szegénykezni minden nyilvános vallásgyakorlaton. Mert itt is áll a mondás: a milyen a fa, olyan a gyümölcse.

Ez az oka annak is, hogy mi katolikusok irigye-kedve nézzük a protestáns férfiak színe-javát, a mint buzgólkodnak vallásuk és egyházuk körül, míg nálunk teljes apathiában vannak, sőt gyakran támadó állásban is.

A praeparandiák vallásoktatásának is ez vagy legalább ilyen az alap-hiánya. Mert a legtöbbintézetben nem csak tapasztalatlan fiatal segédlelkészek viszik a vallásoktatást, hanem folytonos változások miatt nincs is mód állandó, tartós és erős alapokat vetni a diszciplínával.

Ismerjük el, hogy minden nyilvános nevelőintézetben és főképen kántortanítókéban csakis képzett, tapasztalt és buzgó pap realizálhatja azokat a reményeket, melyeket a kath. praeparandiákhoz kötünk. Azért oda jól dotált állandó egyházi tanférfiu helyezendő, ki hittani tudományával imponál, paedagogiai ismereteivel hat és őszinte szeretet szívvvel és tiszta papi jellemével hódítani képes.

*

δ) A másik baja kántor-nevelésünknek abban van, hogy szaktárgyaink előadói rendszerint minden nyilvános kvalifikáció nélkül működnek.

Igaz, hogy habitus non facit monachum, de az is igaz, hogy a társadalomnak e nélkül nincs biztosítéka, hogy az oktatás jó és összehasonlítva állami praeparandiáinkkal mindig a kisebbet kell huznia. Pedig nagy baj, mikor valamely intézetnél már a priori hiányzik az a bizalom, melynek élető lelkének kellene lennie.

Az állam csak kivételesen alkalmaz gyakorlatban kitünő népnevelőket, rendszerint okleveles, jeles képzettségű szaktanárokat helyez tanító-nevelőintézeteibe. Innét az általános nézet, hogy oktatásuk mélyebb alaku, kritikájuk szigorubb. A tapasztalat még hozzáteszi, hogy növendékük képzettebb.

Nálunk a szemináriumból kikerült fiatal lelkészekre bízzák e nehéz tisztet, mert más nem vállalkozik rá azért a csekély fizetésért, melyben részesítik.

Talán felesleges mondani, hogy elmúlt az a kor, mikor a theológiát az összes ismeretek és tudományok tárházának tartották. A ki ma egy felsőbb intézetben tanítani akar, az kösse fel saruit, mert különben tanítványai előtt is eljátsza becsületét. Ma nem lehet a tanítvánnyal együtt haladni a professzornak, mind még nem igen régen volt és nem állhat meg tiszteletben az olyan oktató, ki tantárgyát alaposan nem tudja és módszerrel játsza nem bánik.

Nézetem tehát az, hogy mindaddig, míg szerzetesházaink példait nem követjük és az arra való fiatal papjelölteket az egyetemre nem küldjük, sántítani fog praeparandiai oktatásunk.

Deo Gratias.



AZ EGYHÁZ MULTJA ÉS JELENE.

Rovatvezető: Ankerstoki Stockinger János

A magyarországi ist-Ferencz-rend újja szervezése.

Az utóbbi időben nagy port vert föl a magyarországi sz. Ferencz-rend küszöbön álló reformja. A mozgalom Rómából indult ki, kétségkívül a nagy tertiarusnak, XIII. Leo ó szentségének auspicziumai mellett. Célja a franciskanusokat lehetőleg visszavezetni az eredeti regulához, melytől nagyon eltértek. — A mai magyarországi ferencz-rendi klastromokban, — kivéve a kiveendőket — szerafikus sz. Ferenczre és az ó speczifikus szabályaira tényleg semmi sem emlékeztet; sem a szegénység, sem a vita communis,

sem az öltöny, sem a szellem. Modernizálva vannak teljesen s ebben a pénzt, gazdagságot, kényelmet, jólétet eszeveszetlen hajhászó fölfuvalkodott XIX. században már ők sem tündökölnék úgy, mint hajdan, az anyagiakat megvető önzetlenség és alázatosság magasztos példáival. Eseteket tudunk — sajnos — arra nézve, hogy egyes franciskánusok, tehát kolduló szerzet tagjai, nem megvetendő privát vagyont gyűjtöttek össze. Megtartották-e ezek fogadalmukat? s olvastak-e vajjon sz. Ferencz reguláját: *Si forte (quod absit) aliquid fratrum contigerit pecuniam vel denarios colligere, vel habere: omnes fratres teneant eum pro falso, et fure et latrone.* — Hagyjuk egyelőre azonban a rekraminációkat. Elég az hozzá, Rómában belátták, hogy a reformra szükség van s ezt nagy bölcseséggel és tapintatosan akarták keresztülvinni. A rend generalója Fr. Bernardinus a Portiu Romantino előre tudta, hogy nemes szándéka akadályokba fog ütközni, de nem retent vissza. Apostozatiakkal, tömeges szekularizációval*) fenyegették. Mind hiába. Nyugodtan egyengette tovább az üdvös reform útját s most már van remény, hogy az idővel valósulni fog. Egyesek számra nagyon kevesen, örömmel zászlóztak és újabb feltünedező hajnaiát és siettek a kibontott zászló alá. sokan mély közönyvel szemléltek a dolgok folyását, mások ismét aljas fegyverekhez nyúltak. Piaczra vittek azt, aminek a kolostor megszentelt falai közt kellett volna maradnia. S mily odiosus hangon ír ama bizonyos *D.* az egyik liberalis lap hasábjain. Mit neki a ferdtítés és hamisítás? Boldog, ha csak a jóhiszeműeket és együgyűeket félre vezetnie sikerül. Vészharangot kongat, mintha a társadalmat veszély fenyegetné. Pedig ellenkezőleg. A reform közös imádságot, a karnek együttes látogatását, közös étkezést, egyforma ruházatot, a klauzura szigorú megtartását követeli tőle s imc az ipse, hogy följajdul. Nem tetszik neki, az előirt csuklyás szőrruha és a derékon a kötélöv. Ő a szegénység bajnoka, apostola, „az assisi-i szegény”-nek gyermeke megveti a szegényes öltözetet. Az elegáns, szép, fényes fekete szövétből készült, csuklya nélkül való reverenda és a ragyogó fehérsegű pamutszálhoz hasonló kaczér öveske, meg az idomokhoz szépen simuló ügyes szabásra valló divatos kabát sokkal jobban megfelelnek az izlésének. A klauzurát perhorekálja. S mi bátorságot veszünk magunknak arra, hogy emlékké idézzük szent Ferencz szavait: *Omnes fratres ubicunque sunt vel vadunt caveant sibi a frequentia mulierum. Et nullus cum eis consilietur solus. Sacerdos honeste loquatur cum eis, dando poenitentiam, vel aliud spirituale consilium. Et nulla penitus mulier ab aliquo fratre recipiatur ab obediencia; sed dando ipsi consilium spirituale, ubi voluerit, agat poenitentiam.* — A reform megköveteli, hogy pénzt ezentúl a maga számára, saját hasznára senkitől el ne fogadjon. Ime, mondja *D.* ezzel elvész a munkálkodásra való ösztön. Ót tehát csak a pénzvágy, a turpis lucii cupido sarkalta eddig a tevékenységre és e nélkül semmit sem tett az Istenért és a hivek lelki üdvösségeért. Ujlag szives figyelmebe ajánljuk Sz. Ferencz munkái között ama fejezetet, melyet a szeráfí atya a szent szegénységről „*De sancta paupertate*” irt. Közlünk belőle néhány gondolatot: „*Paupertatem noveritis, fratres, virtutum esse reginam . . . Nequaquam saeculo perfecte renunciat, qui proprii sensus loculos intra cordis arcana reservat . . . In omnibus ergo reluceat inter vos sancta paupertas, et praecipue in domibus, quas aedificaveritis. Propter quod pauperum more pauperulas casulas erigite, quas non habitare debetis ut proprias, sed sicut peregrini et advenae alienas. Leges namque peregrinorum sunt, sive alieno colligi tecto, sive ad patriam, pacifica pertransire. Evangelica haec paupertas nostri Ordinis est fundamentum, cui substrato primarie sic omnis structura Religionis innititur, ut ipsius firmitate firmetur, et eversione funditus evertatur. Quantum itaque fratres declinabunt a paupertate, tantum mundus declinabit ab eis; et quaerent, et non invenient. Si dominam meam paupertatem complexi fuerint, mundus eos nutriat; quia mundo dati sunt ad salutem. Commercium est inter mundum, et fratres. Debent enim ipsi mundo bonum exemplum, debet eis mundus provisionem necessitatum: quando autem ipsi retraxerint bonum exemplum fide mentita, retrahet mundus manum iusta censura.*” Biz ez így van tisztelt *D.* ur. Sz. Ferencz profetikusa tekintetével tisztán olvasott a jövőben. Mily gyönyörűen hangzik az az imádság, melyet a szegénység elnyeréséért, „*pro obtinenda paupertate*” mondott! Föl fog írva-

gozni a Szerafikus-rend, mihelyt bekövetkezik. hogy himnuszként fog ez hangzani minden franciskánus ajakról! — Azt mondja továbbá *D.* hazug módon, hogy a reform tétlenséget erőszakol az atyákra. Korántsem. Sz. Ferencz komolyan előírta a munkát s azt fainak lelkére kötötte. Ő maga erősen hangsúlyozza az Apostollal, hogy a ki nem dolgozik ne is egyék. „*Fratres, qui sciunt laborare, laborent, et eadem artem exerceant, quam noverint. Otiositas est animae inimica. Idcirco servi Dei semper orationi, vel alieni bonae operationi insistere debent.*” Szigoruan megtiltja azonban, hogy munkájuk béréül pénzt fogadjanak el. „*Possint pro labore accipere omnia necessaria, praeter pecuniam et cum necesse fuerit, vadant pro elemosynis, sicut alii paupere. Non debemus majorem utilitatem habere, et reputare in pecunia et denariis, quam in lapidibus.*” Ez faj bizonyára *D.*-nek, mert hát ő csak még se veheti oly kevésbe a pénzt, mint a kavicsot; pénzbeli renumeráció nélkül dolgozni nem akar, daczára annak, hogy a rend minden szükségéről gondoskodik. El akarja hitetni a világgal, hogy a reform mellett az atyák arra lesznek kárthatatlanok, hogy egész nap a hasukon fekvé nyújtózkodjanak. Hogys ne. Hát a malaczkák, a hol már a „*Conventus Recollectionis*” életbe lépett, semmit sem tesznek? Nem prédikálnak-e, nem gyóntatnak s nem katekizálnak-e? Bizonyára sokkal nagyobb buzgalommal fáradoznak, ama két év alatt, mióta ott megtelepedtek, mint *D.* et konzortesz egész életükben. A hazafias missziórol jobb ha hallgatunk. A Baltyanyi Lajos gróf eltemetése a rendet hazafias szempontból tagadhatatlanul nibmusszal veszi körül. — De hát az a sok német és tót szó az ő templomaikban? Nem szólnak Érsekujvárról stb. stb. — A hazafias missziót hagyja *D.* ur másoknak. A Ferencz-rend a XIII. században regenerálta az európai társadalmat s hatalmas oszlopa volt az Egyháznak. III. Ince mikor dűledezni látta a Lateránt, látta sz. Ferenczet is, a ki azt vállalva támogatta. A franciskánusoknak különösen hazánkat illetőleg korunkban is meg van az a társadalmat regeneráló hivatása. Hisszük, hogy a reform segítségével meg fognak felelteni e hivatásuknak, de e nélkül soha sem. Zengedezzek az örök haza énekeit, mutassanak példát és mi utánnuk megyünk. — Most pedig, miután a reform ennyire szőnyeg van, kedves dolgot vélünk cselkedhetni t. olvasónkkal, ha adjuk hiteles és rövid leírását annak a mi a mai napig történt. Annál inkább módunkban van ezt tehetni, mert az adatok mind kezeink között vannak. Az esetleg eddig fölmerült téves nézetek önkényt fognak oszladozni.

A magyarországi „*Conventus Recollectionis*”-nek eszméje először 1887-ben merült föl. A rend generalisa, a már említett Bernardinus a Portu Romantino ekkor november 2-iki keltezésű levelet irt Dosztál Gaudenczius provinciálisnak, melyben már egy ilyenkv konvent érdekében puhatóldók s hivatkozással a multa fölszólítást intéz a magyarországi lelkes ferencz-rendiekhez, hogy kik volnának hajlandók közlünk az eredeti regula és a vita communis megtartására vállalkozni, „*ut sic modus occasioque daretur iis quibus placuerit soli Deo serviendi, curamque omnium temporalium deponendi, utque sic temporalium incurii, magis expediti, promptique curare possint quae sunt Dei, propriaeque ad fidelium salutis.*” Meghagyja, hogy ezek úgy nála, mint a provinciálisnál jelentkezzenek s egyszersmind elrendeli levelének köröztetését. — A válasz nem sokáig késétt. A provinciális aggályainak ad ebben kifejezést s kéri, hogy mentessék föl az encziklika publikálásának kötelezettsége alól. Okai a következők: Ismeri a hazai viszonyokat, ismeri rendjét, az egyes tagok gondolkozásmódját. Tudja, hogy a vállalkozók csak ketten vagy legföllebb hárman lennének. Nálunk a franciskánusok vállalra nehéz munka terhe sulyosodik. Ejjel-nappal kell fáradozniok, hogy kötelességeink megfeleljenek. Minden egyes rendtárs két-három hivatalt is visel, mint szónok, mint hitelemző, mint a betegek látogatója, gyóntató, kiségitő stb. stb. mindez három nyelven. Munkás életüknek köszönhetik azt a nagy népszerűséget, melynek úgy a hivek, mint a püspökök és az állam részéről örvendenek. Kijelenti, hogy Magyarországbán a kontemplatív élet behozatalát a honatyák sem túrnék. Kevesen vannak. A békés egyetértés inter Recollectos et non Recollectos nem volna fönttartható, mi röviden a provincia fölbomlását vonhatná maga után. A világi papok között így is igen sokan vannak olyanok, kik szemükre vetik, hogy nem dolgoznak. „*Sumus enim paucioribus amicis, quam inimicis circumdati*” etc.

Dr. Radnay F.

(Folyt. köv.)

*) Megfeledeztek arról, hogy esetleg majd széles Magyarországon nem találkozik majd püspök, ki őket egyházmegyéjébe fölvegye. Szerk.

Tanügyi Szemle.

Rovatvezető: Gyürky Ödön.

A német tanítók gyűlése.

II.

A német tanítók gyűlésének második feljegyzésre méltóbb momentuma az a beszéd volt, melyet Kumm steglitz tanító ur tartott a tanító felszabadításról a lealacsonyító egyházi szolgálat alól. Ennek az előadásnak már czíme is eléggé mutatja, hogy az előadó mily kevéssé van tisztában a szakvakk fogalmával és jelentésével, s mily eszmekörben mozog az ő, valószínűleg Diesterweg munkáival taplált, krisztusi keresztény érzülete és vallásossága. Lealacsonyító szolgálatnak ugyanis a szó tulajdonképeni értelmében csak olyan funkciókat szokunk nevezni, mely ellenkezik az emberi méltósággal, az ember rendeltetésével, vagy valakinek hivatalos állásával. Az utcázisztítás például, bármily kényes foglalkozás legyen is, az arra utalt és arra hivatott embereknek épen olyan tisztességes kenyérkereset, mint mikor Kumm úr Steglitzben az abc nehez ismereteit iparkodik nebulói fejébe beönteni. Sőt mindenestre tisztességesebb, mint mikor ő a diesterwegi kereszténységet, vagy helyesebben a racionalizmus lélekölő mérget hinti el az ártatlan gyermeki kebelben. Mert hát valakinek hivatalos állásával visszaélni, nemes feladatát, magasztos czéljait hivatásának rossz czélra felhasználni, az már igen is lealacsonyító foglalkozás; a legmagasabb úrnak, az örök Istennek szolgálatot tenni azonban, az mindig nagyon is tisztességes, nagyon is keresztényi cselekedet marad mely még egy hatalmas úrnak, egy koronás fejedelemnek sem fog szégyenére válni és mások szemében nem fogja azt lealacsonyítani. Lealacsonyító szolgálat legfellebb azok előtt lehet, kik megvetve minden vallást, megvetve minden felekezeti istentiszteletet és örökösön az általános vallásosságot, az egyetemes keresztényiséget, ezeket a nem nem is létező, minden tartalom nélküli, vagy nagyon is veszélyes fogalmat rejtő frázisokat hangoztatva, úgy irtóznak a templomtól, akárcsak maga az ördög a szentelt viztől.

Az előadó különben előadásának bevezetéseként egy terjedelmes történelmi visszapiillantást engedett meg magának, melyben azt iparkodik bizonyítani, hogy az egyházi szolgálat volt az eredeti, a tanítóskodás pedig a később raruházott hivatal, vagyis, hogy a falvakban és kisebb városokban a már alkalmazott egyháziakat és harangozókat választották el tanítókká. Öszintén szólva, nem ismerjük Kumm úr élete pályáját s így nem is tudjuk, vajjon ezt a történelmi tényt nem a saját élettörténetéből vonta-e le? A nevelés történelmet azonban ismerjük annyira, hogy ezt a következtetést így általánosságban nem fogadhatjuk el. Igaz, voltak erre is egyes esetek. Voltak különösen a protestantizmus által pártokra szaggatott Németországban, a harminczéves háború szomorú és pusztításokkal teljes korszakában, hogy azonban általánosságban úgy lett volna, azt már tagadásba venni bátorokunk. De hát nagyon természetes, hogy a mi a reformáció előtt a középkorban, vagy egyáltalán a katolikusoknál a nevelés terén történt, az Kumm úrra nem létezik, az eljtte teljesen ismeretlen.

Nevelés történelmi korlátoltságát azonban legkevesebb sem fogjuk csodálni ha látjuk mily kevéssé ismeri még a jelent, a körülötte nyüzsgő életet is. Tételéhez érve ugyanis, hogy megállapítsa, melyek ezek a lealacsonyító egyházi szolgálatok, kijelenti, hogy nem a kántori vagy orgonisztai teendők, hanem azok, melyekben a tanító se nem segítse, se nem helyettesse a papnak, hanem a község és a pap szolgálja. — „Ilyenek pedig — ugymond — midőn a tanító minden templomi cselekménynél a pap mellett assistálni kénytelen; midőn születésekről, hirdetésekről jelentéseket visz a papnak; esketéseknel és keresztelések alkalmával, a szükséges tárgyakat kirakosgatja: a szenteltviz tartót vízzel megtölti; az ujjak megtörlésére szükséges kendőt kéznél tartja; a templomi ének számot a paptól elhozza és azt a templomban a fekete táblára fölírja, az orgonistának az éneket jelenti, a lelkiatyának az agendát fölnyitja: övé a felügyelés kötelessége a templom, a torony, a harangok, az óra, a temető, a temetések fölött; szükség esetén éjjel nappal ő keresztel; neki kell a templomajtot kinyitni és bezárni, a sekrestyét telen fűteni, a templom tisztántartásáról gondoskodni, a gyertyákat meggyújtani és elolítani, a csengő perselyt a templomban körülhordani, temetéseknel éne-

kelni, az evdijakat, tojasokat összeszedni, harangokat kenegetni, ünnepnapokon többszörösen harangozni, minden nap az imára szóló hara gokat megkonganatni“ stb. stb.

Ezek Kumm úr szerint azok a lealacsonyító egyházi szolgálatok, melyeket a tanítóknak végezniök kell, ezek azon „minden szellemet lenyűgöző terhek“ melyek megakadályozzák a tanítókat abban, hogy a Diesterweg féle keresztény szellemet még nagyobb sikerrel terjeszthessék a nép között is nemcsak az iskolában, melyek kényszerítik a tanítót a templomban megjelenni s így példájukkal nem bizonyíthatják be, hogy ők olyan „erős lelek“ kiknek templomra, vallásra semmi szükségük nincs. Nagyon természetes, hogy ha a tanítóknak mindezt meg kellene tenni, mindezt elkellene végezni, lealacsonyítani ugyan egy cseppet sem alacsonyítaná le ez a foglalkozás, hanem igenis megakadályozná őt tanítói hivatásának pontos betöltésében és lelkiismeretes teljesítésében. Nem csökkenne ugyan, mint Kumm úr mondja, a nép előtt sem tekintélyt, sem tiszteletet, hanem igenis elfoglalná minden idejét, melyre részint saját továbbképzése vegett, részint az oktatáshoz való készület, az írásbeli dolgozatok kijavítása czéljából szüksége van.

Csak hogy hát az a bökkenő, hogy manapság már alig lehet valahol hely a széles világban, hol mindezek elvégzését a tanítótól kívánják vagy követelnék; hol a tanítóknak nemcsak a jövő nemzedék bizonyos testrészt, ha nem még a harangokat is kellene kenegetni vagy hol a tanítót olyan büvészek tekintenek ki, egyszerre orgonálni is meg a perzselyyel körüljárni is képes lenne. Hogy tehát önök szelmalmok ellen harcolnak, melyek nem forognak; rémeket üldöznek, melyek nem léteznek.

Nagyon de nagyon kacagató jelenet volna biz ez, ha annak szomorú intenziói még mindig ismeretlenek lennének előttünk!

Egyetemi reform.

Közoktatásügyi miniszterünk legközelebb kibocsátotta a régóta ígert és sok vitára alkalmat adott szabályzatot, „az egyetemen fizetendő tandíjak és a tanári illetmények rendezése tárgyában.“ A szabályzat értelmében a félévkenként fizetendő tandíj ezentul 30 frt lesz. Az ebből befolyó összeget pedig az állam fogja kezelni és pedig a következőképen: 5% az állampénztár javára esik, 5% levonatik a fizetés nélküli rendkívüli, magántanárok, nem különben a magántanítók részére együttesen. A fennmaradt összeg pedig a fizetéses rendkívüli és rendes tanárok fizetésének és lakbérének, nem különben a kárptöleknak emelésére fordítatik.

Nem sok szavunk lehet jelenleg ehhez a szabályzathoz. Eddigelé csak a czimzetes és magántanárok örülnek neki. Hogy mily hatással lesz egyetemünk tudományos színvonalának emelésére, a tanárok tudományos működésére, azt a jövő fogja megmutatni. Nem hallgathatjuk el azonban sajnálkozásunkat a felett, hogy míg egyetemünkön oly sok, és nagy fontosságú kérdés vár a reformálásra, intező köreink előtt csak a fizetés-szabályozás volt a legégetőbb és legsürgösebb dolog. Pedig hát, még ha az egyetem kth. jellegének visszaállításától el is tekintünk, — a vizsga rendszer, a szigorlatok ügye a tanár képzés reformja, stb. mind olyan dolgok, melyek sokkal fontosabbak a nemzeti köznevelődésre, sőt magára az egyetemi ifjúságra nézve is, mint a leczképzés rendezése. De hát ez nálunk így szokás. Bezzeg pld. Franciaországban, hol Beurgois közoktatásügyi miniszter épen egy idejüleg nyújtott be egy törvényjavaslatot az egyetemek ügyében a szenatus elé, egész maskép teszük. Ez a törvényjavaslat — melyet köze ebb bővebben fogunk ismertetni, nem a leczképzéssel kezd a reformot, hanem az egyetemek egész szervezetét, belső életét, vizsgálati rendszerét veszi javítás alá.

Orvosok a tanulókért.

A legközelebb megtartott berlini nemzetközi orvosi kongresszuson, melyen a művelt államok legkitünőbb szakferfiái jelentek meg, hogy megfigyeléseik, kutatásaik eredményeit egymással megismertessék. *Arel Key*, a hirnevés stockholmi tanár az iskolás gyermekek betegségeiről tartott egy rendkívüli érdekes előadást. Elmondta ebben, hogy hosszabb idő óta tett a három északi királyságban vizsgálatokat az elemi és középiskolák növendékei. És hogy ennek a vizsgálatoknak az volt a szomorú eredménye, o, y 15000 megvizsgált gyermek közül több mint harmadrésze hagyis több mint 5000 szenvedett valami betegségben, mit a mai

iskolai, mai tanítási rendszer idézett elő. A betegségek, illetve a betegek száma — úgymond — fokozatosan emelkedik, mennél felsőbb osztályba járnak a gyermekek. Különösen rosszul vannak e tekintetben a felső gimnázium és reáliskola tanulói. Szükségesnek tartja tehát, hogy ilyen vizsgálatokat minden országban tegyenek, *hogy ezek alapján egy célszerűbb, s az egészséget jobban figyelembe vevő tantervet lehessen megállapítani.*

A testi nevelés barátai mindenütt köszönettel fogják fogadni a hirneves orvos ezt az előadását, melyben kétéget nem szenvedő és megcáfolhatatlan tényeket hozott fel a mellett, hogy a mai iskola, a mai tanítás mily kevés gondot fordít, mily kevés figyelembe részesíti a lélek székhelyét, a szellemi működések egyik legfontosabb organumát, a testet. Szükséges is, hogy mennél többet hangoztassuk ezt, mennél több adattal bizonyíthassuk be; mert habár az újabb időkben jelentékeny mozgalom is indult meg a testi nevelés érdekében, a szakszerű pedagógusok még mindig csak úgy félvőlől tekintik ezt a dolgot, s vajmi kevés figyelmet fordítanak rá. Emlékeztetünk még, hogy midőn a múlt évben a közegészségügyi tanács szóba hozta a túlterhelést, mily gyorsan siettek a pedagógusok a mai rendszer védelmére, bölcsen kisítve azt is, hogy nálunk nemcsak hogy túlterhelés nem létezik, hanem még nagyon is keveset tanulnak és tanítanak.

Mi úgy tudjuk azonban, hogy noha a tanrendszerek megállapítása első sorban a pedagógusokhoz tartozik ugyan, ott hol az iskola az egészségüggyel jó érintkezésbe. az orvosok szavai is bírnak csak valamelyes jelentőséggel. S épen azért reméljük, hogy az orvosi tudomány különöségeinek ezen összhangzó nyilatkozatai elvégre mégis csak meghallgatásra fognak találni, s közelebb hozzák azt az időt, midőn a test is visszafogja nyerni a nevelésben az őt megillető helyet és gondoskodást.

Tanító gyűlések.

Az egyetemes tanító gyűlésen és a kisdiednevelők országos értekezletén kívül, Szent-István napja körül még több tanítói gyűlés is lesz fővárosban. Első sorban a magyarországi ev. ref. tanítók fognak tartani — noha az egyetemes tanító gyűlésen is részt vesznek, — egy külön értekezletet, a saját ügyeik megbeszélése végett. Persze ők nem azon tételödnék egyedül, mint valami hamli kérdésen, hogy bemenenek-e vagy sem, az egyetemes tanító gyűlésbe. hanem ezenkívül is ezzel kapcsolatban megtartják külön saját országos gyűléseiket is, míg mi katolikusok azon nagyképződünk, hogy vajjon időszerű lenne-e most egy kath. tanítógyűlés megtartása vagy sem?

Ennek az ev. ref. tanító gyűlésnek egyik fontosabb tárgya lesz; az ev. ref. jellegű óvónő képezdek egyházkerületenkénti felállításának kérdése. A készülöben levő kisdiedovasi törvénnyel szemben protestáns felebarátaink már jó eleve készülnek saját felekezeti érdekük megvédésére, míg mi katolikusok ebben az ügyben is természetesen mélyen hallgatunk s várjuk az időt, míg a veszedelem egészen körmünkre nem ég. A mi különben nem nagy csoda, ha tekintetbe vesszük azt, hogy majdnem az egész kath. sajtó a legnagyobb örömmel üdvözölte ezt a törvényjavaslatot s a miniszter által összehívott ankett katolikus férfiai sem mertek ellene felszólalni. A jeles Laurán kanonokon kívül talán mi voltunk az egyedüliek, kik e törvényjavaslat vallástalan szellemére, szabadkőmives irányzatára s a vallás erkölcsi nevelés ellen irányzott intenczióira a közfigyelmet felhívni iparkodtunk.

A reform. tanítókon kívül gyűlésezni fognak még a tanító képző tanárok is. Gyűlésük programja eléggé érdekesnek ígérkezik, amennyiben szóba fog kerülni azon a tanterv módosítása, a gyakorló iskola szervezete, a tanítóképző vizsgálatok, a felekezeti tanárok anyagi helyzete stb. Nagy számmal lévén kath. tanítóképző intézeteink, kíváncsiak vagyunk, mnnnyire fogják ezek lanarai képességüket, befolyásukat ezen a gyűlésen érvényesíteni? Pedig ha tanügyünk valamely része rászorul a reformokra, javításra, úgy bizonyára kath. tanító képzésünk az, mely még mindig a a legtöbb bajokkal küzdök.

Mindezen gyűlések lefolyását figyelemmel fogjuk kísérni s olvasóihknak be fogunk majd azokról számolni. Végül pedig megemlítjük, hogy az egyetemes tanító gyűlésre feljövő kath. tanítók szintén fognak külön értekezletet tartani, dr. Komlóssy Ferencz elnöksége mellett a létesítendő kath. tanító árva és menedékház ügyében. Reméljük azonban, hogy ezen az értekezleten a kath. tanító gyűlés ügye is végrevalahára komolyan szóba fog kerülni.

Tanügyi Irodalom.

Comenius, Rousseau és Pestalozzi befolyása a mai pedagógiára. Irta Dr. Pechány Adolf, a temesvári áll. leányiskola rendes tanára. Budapest 1890. 42 l. Neveléstörténelmi irodalmunk, úgy az egyetemes, miként a hazai, még mindig csak a kezdet nehézségeivel küzködven, örömmel kell fogadnunk minden oly dolgozatot, mely ezen a téren is a komoly és részrehajlatlan tudományosság színvonala felé törekszik. Örömmel vettük tehát kezünkbe a jelen füzetet is, annyival is inkább, mert az a nevelés történet tág határára felül emelkedve, magának a nevelés tan, a pedagógika történelmének egy fejezetével kívánt megismertetni. Azonkívül pedig, e három nagy nevelő mindenestire oly alakja a történelemnek, a kiknek hatását a jelenre kimutatni, avagy közzöttük a kölesönhatást felkutatni, amily háladatos, ép oly érdekes feladat is egy íróra nézve. Szerzőnk azonban — mondjuk ki őszintén — nem oldotta meg teljesen kielégítőleg ezt a feladatot. Már dolgozatának terjedelme is olyan, mely alig lehet elégséges három ily nagy jelentőségű pedagógusnak elveit, azok hatását teljesen feltüntetni. Azonkívül sokszor megfelekezni látszik arról is, hogy a történetíró nem tehet erőszakot a tényeken, hanem azokelőtt meghajolni kénytelen. Szerző pedig saját tetszése szerint akarná ezeket a rendszereket feltüntetni, nem pedig úgy, amint szerzőik megalkották. Így például midőn a nevelés célját ismertette az állítja, hogy mindahárman meggyeztek abban, hogy a nevelés célja az emberre való nevelés, elefedkezik arról az óriási különbségről, mely Comeniusnak emberét, a keresztény, a vallásos embert, Rousseau természetű emberétől elvadásítja, kiről már Voltaire azt írta, hogy olvasva róla, kedve kerekedik az embernek négykézláb szaladgálni. Ilyen erőszakot összeegyeztetést sokat találhatunk szerzőnk művében, mi pedig nemcsak hogy önkényes, hanem egyenesen a ped. rendszerek elferdülé-ére vezet. Van azonkívül könyvében több bántó magyartalanság is, pl. midőn azt írja, hogy a pedagógia történetében „legelőször találkozunk Comeniussal a 17-ik században.“ Hat bizonyos, hogy Comenius a 16. század végén (1590) születvén s a 17.-ben szerepelvén, a legkitünőbb történetbúvár sem találkozhatik vele előbb. Eltekintve azonban ezektől, a szerző komolyabb törekvése, melyebb erudicziója, iparkodása feljogosít arra, hogy őt már is örömmel üdvözöljük a nevelés történelem kevés munkásai között.



Rovatvezető: Dr. Kontár Béla.

Gloehoz.

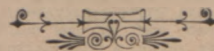
— Q. Horatius Flaccus. —

Mint erdők sűrűjén anyja után fut a
Félnk özike, úgy futsz tova el, Chloe,
Suttogván a fa lombja
Vagy szellőcske riasztja meg.

Ott tán, a kikelet zörren a gally között
Avagy málnabokor közt szaladg kicsi
Zöld gyikocska neszez csak,
Fél már, térde remeg s szive.

Nem gaetulia bőszi tigrise les reád,
Arslán sem vagyok én, életedet ne félsd,
Szünjél futni anyához.
Inkább egy szeretőt keress!

R—v.



Theokritosz 11-ik idyllje.

Admirabilis in suo genere Theokritus.
Quint. 10, 1, 55.



izmiés, ki Theokritoszt már 1824-ben átülteté a magyar irodalom kertjébe, így ír felőle: „Theokritosz az első idyllista, kinek dalai győztek az idő viszontagságain.” Theokritosz idylljei először Mailandban jelentek meg 1481-ben Hesiod egyik művével (εργα και ημερησι), de csak az első tizen-nyolcz költemény, tehát a 11-ik idyll is. A Kyklopsz — ez a czime s mi hozzá tehetnének egy epithetont s lenne — a szerelmes Kyklopsz. A költemény egy barátjához van intézve, ki orvos és költő vala Miletoszban. A bevezetés s a befejezés arra mutatnak, hogy a költő-orvost szerelmi bánatából nem bírta kigyógyítani a jó barát. A szerelem ellen nincsen ír, orvosság a kerthen, csak az ének, a költés — ez a költemény alapszémje (1—3):

οὐδὲν ποτ' τὸν ἔρωτα περὶ κείνους φάρμακον ἄλλο,
Νική, οὐτ' ἐγγύσσειον, εἰμὴν δοκῶ, οὐτ' ἐπίπαστον,
ἢ τὰι Περσίδες.

Tehát a Múzsák dicsőítése az alap-gondolat, mely a latin iroknál is előfordul, így Ovidiusnál, sőt Horáciusnál is. (V. ó. Ovid. Met. 1, 523. Heroid 5. 149; Hor. od. 4, 11, 35.) A vad Polyphemus, kit, mint a 6-ik idyllben elő van adva, majd megölt a lán, melyet a bájós nereida gyullasztott fel szívében, kiült a szicziaili tengerpartra s ott zengé viszonzatlan szerelmének panaszát. — Galateia nereida volt. A nereidák leányai voltak egy másodrendű tengeristen-, Nereusznak (νῆα, νῆρος-folyam) kik száma Hesiod szerint 50-enen mások szerint százan voltak. Neveik a tengerre, a hullám gyorsaságára, kekségére, csobogására birtak vonatkozással, továbbá az öreg Nereusz erényeire, okosságára, a tengerpart virágyaira, a tenger világi üzletére, külső bájra, mint pl. a jelen esetben, mert γαλάτεια = tejfehér, a lány fehér testéről van kölcsönözve. A nereidák a mythologia szerint a tenger mélyén idylli életet élnek s csak olykor merülnek föl verőfényben vagy holdtöltekor és a tenger partján, folyamotorkolatnál sütkéreznek, szárogatják zöldes hajfűrtjeiket (Hor. III. 28, 10.) s mulatoznak kedvükre.*)

Egy alkalommal, midőn jáczintot szedett a szép Galathea s anyjával együtt utat vesztettek, pillantá meg őt Polyphem, az egyszerű szörny, eszébe őtlött minde a szép, a mit egyetlen szeme látott s úgy érezte, hogy van a világon még sokkal szebb valami is; szívé megéjté a szerelem de viszontást nem talált. Hogy enyhítse fájdalmait, mint már említők, kiül a bináros tengerpartra s egy sziklán ülve így dalol:

Ω λευκά Γαλάτεια, τί τὸν φίλοντ' ἀποβάλλη;

Az az én gyöngé (nagyon gyöngé!) fordításomban:

Mért utasítod, szép Galateia, vissza szerelmem' ?
Te, ki fehérebb vagy, mint tej vessző-kosaramban,
Gyöngébb, mint az üő s a nap heve által
Megpuhított szőlőfürtnél is üdebb. — Mikor édes
Álom zárja szemem, végig surransz te a pa ton
S elfutsz, hogyha tűnek almam; mint éveit által
Szürkített farkas lettegel fűrge juhocskát,
Úgy félsz tőlem. — Ah én kezdetől fogva szeretlek,
Hogy friss jáczintust látalak szedni anyáddal
S fent a hegyek közt én voltam vezető kalauzod.
És mégis fajó kebelem panaszára felsz-e ?
Nem te, Zeuszra! . . .

Ezután elmondja, mily csunya ő, homlokán szőrös szemöldök van egyik fülétől a másikig, szeme egy s ajkaira lóg le az orra s aztán körülbelül így folytatja esdeklését:

Bármily rút vagyok is, de azért gyapjas juhaimnak
Szama ezer, melyek tőgyét fejem és a habos tejt
En iszom. Ősz, téi, nyár mindig lel sajtot odumban;
Színültig kosaram s nincs Kyklopsz, a ki különben
Fujná a fuvolját, mint én; nem tudja egyik sem
Éjeken át, a midőn vihar ordít, zengeni fennen.
Oh gyönyörűséges szűz-lány, kecsed sokadalmát.
Néked táplálók tizenegy szép szarvas-üő, már
Nem sok idő múltán borját vetnek. Nővelek negy

* A nereidák a modern állattanban egy számos individuomot felölelő család-név, a sertelábu férgek osztályából s a hátkopoltyúsok rendéből. Az elnevezés onnét van, mert az ime családhoz tartozó lények részint a tengerparton élnek, részint a folyamotorkolatok sekélyében. R—v.

Vad szüleitől elrablott szép medve-bocsot. Jer, Jer hozzám! légyen mindez tied, oh Galateia! Hagyjad el a tengert zajgó hullámmal, ott a Parton törje magát; hidd, sokkal bologitobbak Lesznek az esték majd barlangban, nálam aludva. Cypruslombja, borostyángally zigz ott, feketéllő Repkeny s fűrtökben gazdag venyigék díszesítik, Árnyat vetve belől. Kisdéd patakocsa iramlík s Künn az Aetnából fakadó, a melyet örök hó Főd, míg oldalait mély zöld erdők koszorúzzák. Mit? hát most is még a tengert többre becsülnéd S a habokat? ha talán zord keblem bántja szemed: van Tölgyfám s ég a parázs rejtő hamujának alatta; Égesd hát ki (az is kedves leszen a te kezdeből!) Égesd hát ki, ha úgy tetszik, szememet, noha e szem Eltemnél becsesebb. — Oh mért, hogy az édes anyam nem Szüül könnyű uszonyokkal, hogy tudnék lemerülni A tengerbe! s miként usznam tüstént szeretőmhöz. Csókodsnám kezeit, ajkát ha nem engedni csókra. Tiszta fehér liljom- vagy bársony-szirmu pipacsból Lenne ajándékom, télen virul az s eme nyáron S így egy nap belőlük nem tudnék rakni öledbe . . .

Igy Polyphem. — Artemisz megáll hallgatni az égnek bolthajtásán, a tenger fodros vize megszűnik zsongani, hullámmal, hogy ne zavarnák. Csak a feherbőrű Galathea nem hallgat rá, nem emeli hozzá könnyű természetét a hullámokból, nem ül ki a part pázsit-pamlagára! . . .

Mi ez? Egy idyll. Az idyll régi műfaj, melynek első nyomaira a héber irodalomban akadunk, értem a Ruth könyvét, „a melyet keresztény írók nem eléggé zsákmányoltak ki” s az indoknál, értem a papi és vándor-élet leírását a »Sakuntalá»-ban.

Az idyll, mint az elnevezés is mutatja, a leíró költeményekhez sorozható, de gyakran elbeszélő színezetű életkép, melyben ugyszólván mindenkor a mezei emberek boldog és ártatlan köréi rajzoltatnak, melyekben az ugynevezett műveltség rideg formái, a polgárosult élet szokásai nem szorították ki a természetes egyszerűséget. Az idyll, mint ilyen, mivelhogy gyakran elbeszélő vagy beszélgető modort veszen föl, átmenetet képez az eseményes költeményekhez s a drámához. Theokrit 11-ik számú idylljét például, ha tekinteten kívül hagyjuk a bevezetést s a befejező sorokat nevezhetnők monodrámának.

Emez idyll hexameterekben íratott. A hexameter harminczkét alakot vehetvén föl s mert a spondaeus hangmennyiségi értéke megegyezik a lengedivel, lassabb és szaporább menetre képes s elég hosszú, hogy benne a költő kényelmesen mozogva fejezhesse ki gondolatait. Mivel a végső tag lépő (avagy lejtő) ez által eléretik az, hogy ne úgy történjék a befejezés mintha elválnák, hanem szíve lassan, de hogy ez mintegy elensulyoztassék, a végelőtti láb szinte mindég dactylus.

Theokrit emez idylljében, mint valamennyiben, kivéve a 12-diki eidylliont, (melyet lágyzengésű ioniai dialektusban szerzett) a világ legzengzetesebb, elbájoló nyelvének, a görögnek dóriai szójarását használja, nem épen a kőznapi dialektust, de attól nem sokban elütő, mit a szicziiliai beszélték. Ez az attikai s az ioniai szójarástól, melyekre bennünket a gymnáziumokban oktattak, csakis a szóképzésben különböző. A dóriai szójarást a görög nép dór törzse beszélte, mely Dóriszban, a Peloponnés nagy részében, Megariszban, Kréta és egyéb szigeteken, később Kis-Ázsia délnyugati részén lakott s idővel Spartában vezérszerpelt játsék. A dóriai szójarás különösen szereti, mint azt Chateaubriand is kiemelte, a hosszú á-t s ezt a nevek s igék törzseiben is érvényre juttatja, hol az ioniaiak és attikaiak η-val éltek, még inkább megismerik ez a ragozásokon és hajlításokon, az elő ag α-val kezdődő igéknek α lesz s nem η, sőt rövid e helyett is (mint peld. a 25-ik sorban) α jön elő.

„E költemény szenvedélyt lehell” — mondja felőle Chateaubriand. S én, mikor évek előtt első ízben olvastam, így kiáltottam fel: E költemény megható. Íratja önmagát a szegény Polyphem, rút, visszataszító külsejét, hogy részvétet és szánalmat éreznék a szörnnyeteg pásztor iránt, kit a szerelem ékesenszülő költővé tesz, kinek szava felzeng lágyan, édesen, meghatóan. — Mily zengzeteség a nyelvben! mily formai tőkely a versalakban! A gondolatok ölelkeznek, miut a hullámok a tengeren, mint a lán-cszemek! Az a természetesség! Szinte hallani véljük naiv szerelmi vallomását az egyszerű pásztorinak, a kinek anyja az élő természet, aki össze szo-

kott a természet legjamborabb élő lényével, a juhokkal s már jóformán inkább ő hozzájuk tartozik, mint az emberekhez: „Miért utasítod vissza szerelmem? miért veted meg azt, ki oly nagyon szeret? én az erős, a gazdag, a hatalmas Polyphém porig alázom le magamat a te gyöngésséggel szemben! . . . Igazán könnyekig megható és mód nélkül gyöngéd: „Csókolgatnám kezeidet, ha ajkaidat nem engedném“ . . .

Az írónak, mint magát Arisztophanesz oly találóan kifejezte, a szó uralkodójának kell lennie. Theokritosz eme ritka választottak között foglal helyett a világirodalomban. Magamféle közönséges író, ki ily klasszikus költeményt olvas, megdöbben és gyarlóságának érzetében lemond a lantról.

R—v.

Vegyes közlemények.

Newman bitoros. A kardinálisok legidősebbje, az angolországi kath. egyház legnagyobb férfja, az egész művelt világon ünnepezt egyházi író, Newman bitoros a napokban fejezte be munkában és fenyves érdemekben gazdag életét. Egy hosszú élet 90 év jutott osztályrészül neki, melynek nagyobb részét a kath. egyház szolgálatában töltötte el. Előbb anglikán pap volt, az igazság utáni szomja azonban visszavezette őt a kath. egyház kebelébe. 45 éves korában Rómában tette le a hitvallást, s ekkor már oly tekintélyben állott hitfelelnél, hogy több mint hatezeren követték nemes példáját. Innentul kezdve csakis a kath. vallás érdekében működött a nyilvános életben ép úgy mint az irodalom terén. Nagyszámu iratai a maguk nemében mind mester művei és örök gyöngyei maradnak a vallásos íróknak és pedig nemcsak hitvédelmi, nemcsak szónoklati munkái, hanem szép-irodalmi művei is. Mint stíliszta, mint szép író is egyike volt a legnagyobbaknak ez a konvertitából lett kath. pap és alázatos szerzetes, ki fenyves elévülhetetlen érdemeiért a római egyház legmagasabb méltóságára emelkedett. Az ő. v. f. n.

Egy új telefon. Az eddigelé alkalmazott telefonok külső alakja meg igen sok kívánni valót hagyott hátra, nem csoda tehát ha a szaktechnikusok fáradatlan szellemi működése rövid időközönként egy-egy új javítással lép meg benünket. A kezdetleges telefon egy szepen kiállított henger és a falra akasztott szerényke alakjában szolgált a távbeszéd eszközlésére. Használat esetén egyik füllel a szekrényfalazatra kellett hajolni, míg a henger membránját a szájhoz illesztették beszélőszáj felől. Tetemes javításnak nevezhető a kettős hengeralaku telefonok bevezetése, mely hengerek közül az egyik a beszéd felvételére, a másik pedig a hallás közvetítésére szolgált. Ezen szerkezethől eredt az ismeretes igen alkalmas külsejű telefon, melynél a két membrán a hozzátartozó részekkel együtt egy közös derékszögben hajlított fa — vagy ércdarabra volt illesztve. Ezen telefon melynek használata egy bizonyos helyről, például a dolgozó asztal mellől is lehetséges, igen rövid idő alatt közkedveltség tárgyává lett és roppant gyorsan eiterjedt. Eme kényelmes berendezés megtartása mellett Lowth amerikai szaktechnikus részéről ismét új és meglehetősen horderejű elvek fedeztettek fel, melyek az Első budapesti szabadalmi és műszaki iroda, Bergl Sándor mérnök (kerepesi-ut 79) jelentése szerint főszében abból állanak, hogy a beszélő membránok eddig viselt alakjukkal együtt teljesen elesnek és egy ruganyos palca által helyettesítetnek. A ruganyos palca egyik vége egy kis szeg segítségével könyvésséggel a gégefőhöz szorítható olykép, hogy ennek a beszéd vagy éneklés stb. által előidézett rezgése közvetlenül a palcazába vitetnek át. Ez utóbbi egy kétágu emeltyű alakjában alkalmaztatik melynek másik vége a hallgató membránnal van összefüggésben a melyik a palca rezgéseit átveszi, miáltal a villamos áram ismert megszakítása idéztetik elő. A készülék igen könnyű, teljes hossza 16 cm. és főelőnyei abban állanak, hogy az illető telefonozó száját szabadon mozgathatja, míg egyrészt a palcát gégefőjéhez, másrészt pedig az ismert módon alkalmazott membránét füléhez illeszti. A szerkezet lehetővé teszi továbbá a társalgás sugdosva történendő megtartását, mely előny tényleg figyelemre méltó.

Valami a magyar személynevekről. A nagy-szebeni evang. templom XVI—XVII. századbeli síremlékei közt ott látható az 1633-ban elhalt Götzmeister Kálmán szász ispán sírköve is. Nem érdekelen adat azok számára, a kik a régi magyar személynevekkel s elterjedésük idejével és körével foglalkoznak. Ugyanis a XIV.

század második felétől fogva mindinkább kijötték a közhasználatból régi személyneveink s helyüket a kereszténység, különösen pedig a nyugati népeknél divatos nevek foglalták el. A XV. században már csak elvétve fordul elő egy-egy Gyula. Akos, Aladár stb. Még ritkábbak a XVI. században, a XVII. századtól pedig a námet Wolfganggal azonosított Farkas néven kívül eddig csak az egy Akos (Barcsay a fejedelem) névről volt tudomásunk. Magát a Kálmán nevet, melyet a martyrologiumi Columbánus névvel csak olyanformán azonosítottak, mint például a pogánykori Gyulát a latin Juliuszsal, legkesőbb a XVI. sz. közepén élt Balay Kálmán viselte az ismert nevű férfiak közt. (E)

A gazdag koldusokról gyakran megemlékezik hir. Rómának is volt ily gazdag koldusa, a kiről senkisésem hitte, hogy mit rejteget otthon szegényes odújában. Beppo néven ismertek a szent Péter temploma körül már évtizedek óta. Delben és este mindig megjelent hol egyik, hol másik kolostorban egy csuporral, melybe levest vagy főzeleket kapott. Lakását sem fizetett, mert egy pinczeshobát azért adott neki, hogy éjjel vigyázzon a pinczében lévő bóraktára. Beppo pupos volt. Kórházban halt meg, a hol három hétig ápottak. Betegsége alatt sem árulta el, hogy pénze van; a kórházi szoszlat megelégedett, semmit meg nem kívánt. Mikor halála után szobáját kitakarították a lomtól, az összevissza szegezett rozszant ládában, rongyai közt 12.000 líra értékű papírt, 3000 lírát bankjegyekben és 87 lírát csupa aprópénzben találtak. Ez a sok rézpénz kétségtelemé teszi, hogy koldulásból eredt. Egy tisztességes öltözék pedig bizonyítja, hogy Beppo megfordult oly helyeken is, a hol adta az urat. Nincs senkije, s most nyomozzák, hogy a koldus vagyona kit illet. (E)

Négyes kutyafogat. A kutyákat sok helyen használják ugyan kocsiban. szeguey emberek terhenek vonzolására. de uri fogatnak még nem kívántak meg. kivéve Madridban most egy feltűnni vágyó fiatal hölgy, ki Madrid melletti nyaralójából már többször négyes kutyafogattal hajtattott be a spanyol fővárosba, a hol az új fogat nagy feltűnést okozott. A hatalmas négy kutya fekete és világos kék szerszánmal van ellátva. A kis hintó is kék. Az urnó maga hajta, de elfér mellette kis szerencsene is. Az udvarlók egyébiránt örülnének ha dítatba jönne az ilyen fogat és az imádot megelégednék a kutyafogattal, melylyel nagy feltűnést lehet kelteni.

A késdobálás művészete. Czirkuszokban japáni és kínai jongleürök akarhányszor produkálják, hogy valakit deszkafal elé állítanak, s aztán elkezdének rádobálni késekkel, a nélkül, hogy megsebesítenék. A kések az ember mellett vágódnak a deszkába szép sorjában s egész körvonalon marad ott késekből. A kínai igazi művész nem ily idegekre hatóan produkálja magát a késdobálásban, hanem egész képet, állatokat, madarakat, sarkányt rajzol a kidobott késekkel, sőt — fest is, színes nyelű késekkel. A fiatal kínai császár nagy gyönyörűségét leli a személyvesztőkben, s neki van a legügyesebb késdobáló művésze, a kit ő felsége nagy élvezettel szokott nézni. Ennek az embernek csakugyan bámulatos biztos a keze és szemmértéke. Különböző nagyságu kések ott állnak előtte egy kosárban, mindenféle színű nyelűekkel. A nélkül, hogy a diszfalakra valami volna rajzolva, a legszabályosabb cziradákat dobálja ki késekkel, melyek nyele a színezést megadja. Ép ily könnyen és biztosan keletkeznek késdobásaiból állatok, emberi alakok. Valódi ördöngösség, mikor ezen különös mozaik-képekben az utolsó kiegészítéseket megteszi. Peldau a gólyának még szeme hiányzik. A sűrű kesnyelek közt aztan egyszer csak a kellő helyre röpül egy gömbnyelű késecke, a hová több csakugyan el nem férne. És a művész 7—8 méter távolságból dobál, csak mikor már sűrűn állnak a kések a falban, akkor közeledik 4—5 méternyire.

A villamosság és a selyemhernyók. Olaszországban kísérletet tettek, hogy a selyembogar petéinek kiköltésére van-e hatása a villamosság. Páduában az egyik selyemtermelő társaság tette a kísérleteket, már több tavaszon s az eredmény nagyon kielegítette. A petéket elég 8—10 percig kitenni a villamos áramnak s ezzel már 10—12 nappal hamarabb kaphatnak hernyókat, sőt 40 százalékkal kevesebb hernyó vész el ily módon, mintha a szokásos eljárást követik. A tyuktojásoknál is jó volt az eredmény, a csirkék hamarabb kikeltek. (E)

A vasárnapi munkaszünet. Az angolok mindenütt megülik a vasárnapot. Ausztrália, New Castle városában azonban akad, egy kereskedő, aki már a harmadik vasárnap nyitva tartotta üzletét. A többi kereskedők előbb a hirdalokban tiltakoztak ez ellen kétféle okból: először mert vállalatlanságra mutat; másodsor meg

közös megállapodást sért. Ez azonban nem használt. Ekkor aztán annyira izgattak az ünnep-zavaró ellen, hogy a legközelebbi vasárnap nagy csődülés támadt, mely a kereskedő boltjában mindent összezúzott. (E.)

Orvosi segély 550 mértföldre, táviratilag. Manillában, a Bolimas-foknál a távirótiszt tévedésből szalmiák helyett ólomezukrot vett be. Orvos azonban nem volt közelében, a legközelebbi orvos az oceánon túl volt Hongkongban, a kiról tudta, hogy a táviróhivatal közelében lakik. Hozzafordult, hogy rendeljen neki gyógyszert. A recept meg is érkezett nemsokára Hongkongból, szintén távirati uton, 550 angol mértföldről s a táviró-tiszt idejékorán használhatta. (E.)

Élő madarak színezése. Azon ismert megfigyelés, miszerint Cayenneborssal táplált kanári madarak vörös színt nyerne, Sauermann német természettudósnak tulajdonították, a ki erre nézve különféle alkalmi előadásokat is tartott.

A Cayennebors egy vörös festékanyagot tartalmaz, a mely valószínűleg a „Carotin”-nal, a sárga répa festőanyagával egyezik meg; ezen festőanyagot kivül az „erős” tulajdonság és zsiradék is befoglatatik. Ha ezen utóbbi két tulajdonságot a borsból alkohollal eszközöndő kifőzés által eltávolítjuk, akkor az — e még mindig vörös színű — borssal táplált madarakra többé festő hatással nincsen. A hatás visszatér azonban rögtön, mihelyt a kivonatolt borsot pálmá olajjal keverik. Ebből kitűnik hogy a borsban lévő zsiradék segíti elő a festést, tehát ez hordja magában a szín átvitelőségét egészen az állatok tollaratába. Cayenneborssal táplált tiszta fehér tyukok halavány vörös színt öltenek fel, mely szín azonban nedves levegőben intenzív vörösre változik. Ilyen tyukok már több órával megelőzőleg jelzik a közelgő esőt, szemléltomást változó tollaratukkal. Az ilyen tyukok fogásainak széke (sárgája) haragos vörös színű. Az első Budapesti szabadalmi és műszaki iroda (Kerespesi-ut 79) jelentése szerint kísérletek vannak folyamatban más zsiradékkal oldható festék anyagok használatá mellett. Ezen alkalmi emlékeztetünk reá, hogy tyukokon már évtizedek előtt kísérletek tettek az Alkana gyökérrel, a mely zsiradékban oldható violavörös festékanyagot tartalmaz; sőt arra is volt már eset, hogy a szárnyas médiumok csontjai is vörösre változtak.

A szabadalom.

Irta: Bergl Sándor mérnök, az „Első Budapesti Szabadalmi iroda” tulajdonosa.

A magyar szakirodalomnak eddigelé nélkülöznie kellett egy oly művet, melynek tartalma a sokat küzdő feltalálóval szemben kényes esetekben tanács- és irányadóul szolgált volna. Ez pedig abban a sajnós körülményben keresendő, hogy a hazai mérnökök, a kik leg többször jutnak a feltaláló kényes helyzetébe, nem igen fektettek súlyt a különböző szabadalmi törvények, rendeletek és szokások alapos ismeretére.

Most, midőn közel állunk ahhoz az időponthoz, mely — mint óhajtjuk — valószínűleg egy teljesen új, az eddiginel azonban jóval tisztább, szakszerűbb és a magyar iparra nézve áldásosabb szabadalmi törvényt fog teremtani, a különféle szabadalmi törvények összehasonlító rövid átnézetét tárjuk föl olvasóink előtt és előszóként kiemeljük bizonyos találmányok értékét, hasznosságát, valamint a szabadalmazás technikai és jogi jelentőségét, a magyar ipar való különös tekintettel.

A szabadalom azon iparszaki, illetve műszaki találmányokat védő eszköz, mely által az iparszorgalom szülte új termékek vagy ipartermékek alkotására szolgáló új alkatrészek létesíttetnek.

A találmány tárgya a gép, eszköz vagy áru valami tárgyilagossá képez, míg a találmány maga az emberi tevékenység szellemi terméke. Szabadokig tartott, míg az emberi tevékenység kiérdemelt jutalmát biztosítani lehetségessé vált, hogy t. i. a feltaláló találmánya használatáért másokkal szemben bizonyos joggal ruháztassék föl. Összes jogfejlődésünk legértékesebb eredményeinek egyike a szellemi munkára vonatkozó jogi védelem, mely jognak megváltoztatása azonban a jövőre nézve technikai értelemben veendő, a mennyiben — mint az észszerűség diktálja — feltehető, hogy az új szabadalmi törvény meg fogja huzni a határvonalakat jogügyek és technikai teendők között.

Valamint azonban a jogfejlődés minden egyes haladása a gazdasági fejlődés egy szakát jelzi és következteti, úgy a szellemi munka jogi védelme is dúsan gyümölcsözőt a gazdaságra.

Ez ipar, a feltaláló e munkaadója a kiérdemelt jutalom biztosításával, nemcsak a feltalálót, hanem mindenek előtt önmagát gazdagította. Ha a nyomda feltalálása előtti és utáni időt Watt Stephenson és Bessemer korszakával hasonlítjuk össze, úgy a lehető legnagyobb különbséget találjuk a szellemi munkások helyzetére nézve. Jogi védelem hiányában egy Guttenberg, egy de Caus a kapzsiság otromba kezének estek áldozatul és csupán a felfedező hírnevét voltak képesek megtartani, ellenben már Watt az angol szabadalmi törvények védelme alatt egyetlen köszvénybányától 2400 font sterlinget kapott az általa feltalált condensáló gép használatáért.

Most már azonban nemcsak a feltalálók lesznek jobban és gyorsabban jutalmazva, hanem maga az ipar is rohamos haladásnak indult, mely körülménynek szemben a régi századok lassu mozgása veszteglésként tűnik fel előttünk.

A feltaláló eszmének mily mérvű tevékenysége, a modern technika, ipar és tudomány emberének mily teremtő és versenyképessége nyilvánul a sok ezerre rugó szabadalmakban! Mi sem valótlanabb mint az az állítás, hogy a találmányok megvédése az ipar haladását gátolón befolyásolja. Épen a védtelen feltaláló váu arra utalva, hogy találmánya kiaknázását mások által titoktartás útján óvja meg, pedig az ilyen titkot eladni sem lehet, mivel az esetleges vevő a szellemi arut csak mint titkot és nem mint jogot hasznalhatná fel. Már pedig az ily szellemi tulajdon megőrzése vajmi nehéz dolog, mert a feltaláló oly tényezőkkel számíthat, melyek szabadalmazás esetén ki vannak zárva, hogy t. i. hivatalan egyenek aknazzák ki megőrzött titkának és szellemi fáradozásainak tárgyát. A hazai ipar emelésére törekvő gyárosok és iparosoknak nagyobb része már ma belátja, hogy céljuk eléréséhez első és legcélszerűbb eszköz a külföldi ipar tanulmányozása. Ha már minden okos ember eltekint holmi hagyományos szokástól, melyek szerint a régi jó időben megelégedtek a haza határain belül birt eszközköz és feltalált újítások igénybe vételével. A modern ipar előhaladása tárgyában nem ismerhet politikát, csupán egy racionális elvet vehet és pedig a tudás vagy képében: vajjon mit és mivel gyártsanak Angliában, Németországban és a többi iparúzó államokban?

Minden szakképzettséggel bíró önálló ember — kinek egyébként is tehetségében áll — lehetőleg érdeklődjék a külföldön évenként több százezerre rugó szabadalmak bejelentése és megadása iránt. Szerezzen tájékozást a szakmájába vágó és rendszerint külön osztályba sorolt találmányok szerkezetére illetőleg módjára nézve, de korántsem csempeszét céljából, hanem azon egyszerű okból, hogy ily találmányokat, melyek tetszését megnyerik, behatóan tanulmányozza és ha azoknak megszerzésében vagyoni előnyt vél elérhetni, elérni törekedjen azt. Csak feltétlen hasznára válhatik minden önállóan gondolkodó emberek, ha a belföldieken kívül a külföldi találmányokra is kiterjeszti ismeretét, a mi igen csekély áldozat mellett ma már a legkönnyebb dolgok közé tartozik.

(Folyt. köv.)

LAKOS LAJOS
es. es. kir. udvari szállító
BUDAPESTEN
Tűzhelyek Készítő
RAKTARON TART
minden alakú
TŰZHELYEK
IRODA es. RAKTÁR
IV. LIPOT té. ALAP utca 10. GYAR BEZERÉDY utca 8.

Egyházi Értesítő.

Szent István napján az istentisztelet 7 órakor kezdődik a várpalotai kápolnában s onnan megy át a körmenet a szent jóbball a színház- és országház-utcákra és Nádor-téren át a helyorségi templomba, a hol a szent misét Simor János hercegprímás fogja olvasni. Oalestrinának «Papa» Marcellus miséjét adják elő, betétek Brosig Mór-tól «Justus et palma» és Orlando László-tól a «Veritas me» lesznek. Az ünnepi szent beszédét Rajner Lajos esztergomi prépost-kanonok fogja tartani mely után a menet az uri-utcán és Szent-György-téren át tér vissza a Zsigmond-kápolnába. Ugy menet, mint jövet a 32-ik cs. és kir. gyalogezred fog játszani, többek között három Szilván-dalt is.

A német püspöki karnak ismét halottja van. Ez uttal egyik legjelesebb tagját veszítette el a straszburgi püspök, Stumpf Péter Pál szeméjében, a ki f. hó 10-én 68 éves korában jobblétre szenderült. A boldogult kinek szeretetre méltóságát szeméjében volt alkalmunk tapasztalni, alig három évig vezette önállóan a püspöki megye kormányzását, mert 1881 május 13 óta segéde volt ugyan (cum iure successione) az elagott Rás püspöknek, de csak ennek 94 éves korában 1887 nov. 22-én bekövetkezett halála után lett megyés püspök. Ót nappal későbbben nov. 27-én advent első vasárnapján jön ünnepélyesen főpásztori székébe iktatva, azóta valódi apostola volt megyéjének és Elzásznak a kit mindenki, német és francia érzelmű egyaránt szeretett, a római sz. szék és német kormány egyaránt kedvelt egyike azon kevés szerencsés embernek, a kinek ellenségei nem voltak. A straszburgi megyében már 60 év óta nem volt káptalani helytartó, mert a megyés püspök halála alkalmával, mindenkor volt már utódja is az öröklés jogával. A káptalannak egyébként püspökválasztó joga nem lévén, a római sz. szék nevezi ki majd utódját, a mi valóban nem könnyű dolog a mostani viszonyok között, midőn a porosz kormány mindenbe beleárja magát.

A szerzita rend Bécsben tartott nagykáptalanja tartományi főnökké Kohlhoffer helyébe Hiesz Bonifác budapesti priort választotta meg. Fődeánorrá Manninger Miksa, tartományi titkárrá Swoboda Severin, definitorokká Marschajek Bernát, Rauschenfels Antal, Huber Benignus és Jenesch Armand választatták meg. Vrán a Cyrell páter, a közked volt segéde a német szonokot és sekrestye igazgatót Bécsbe helyezték át s helyébe P. Peregri n lön küldve.

A Káptalan Jánosról nevezett ferencrendiek káptalanja ma fejte be ülésezését a házfőnökök megválasztásával. Huszonkét társháznak adott guardiánt a mai választás részben megerősítvén a volt házfőnökök. A budapesti társház guardiánjává Lipocsevics Laurus atyát választották, ki előbb a radnai társház tagja volt. A radnai társház gvardiánjává a provinciálissá választott Amberger Gyula helyébe Salay Fortunát választotta meg a konvent. A többi társházhoz megválasztatták gvardiánná: Bács: Maktyaj Lajos Mohács: Ossják Sándor, Déva: Imhof Mór. Alvincz: Pucher Anaklet, Dunaöldvár: Bartolov Gaudenczius, Kőrösbánya: Krámer Bonifáczius, Szilvóniában: Nasic:



FRIEDL HUBERT

hirdetés-felvételi irodája kath. lapok és folyóiratok számára
Bécs, V. Matzleinsdorferstrasse 7. sz. a.
van egyedül és kizárólagosan jogosítva ugy az osztrák-magyar monarchia, mint egész Európából e lapok számára hirdeseket felvenni
A szövegnek fogalmazása, a hirdetének legcélszerűbb elhelyezése, valamint a Clichék (galvano) beszerzésére — saját beszerzési áron — a legpontosabban eszközöletik.

PANNONIA szálloda

Budapes, VIII., Kerepesi-út 7.

A magyar kir. államvasutak központi pályaudvara közelében, — a nemzeti és népszínház között. — Lóvonatu közlekedés, telefon hálózat, az újkor igényeinek megfelelőleg, újonnan és kényelmesen berendezve.

A főtisztelendő papság legkedveltebb szállója.

A számos arany- és bronzéremmel kitüntetett

üvegfestészeti utánzat

teljesen pótolja az üvegfestészetet.

Nyolcszáz különféle kép- és alapminta, rózsák, szegélyzet k sat. tartós színben.

Kapható a magyar és társországi részére felállított egyedüli főraktárban:

GRADL F. ADOLF UTÓDA

papirkereskedésben BUDAPEST, IV., Hatvani-utca 18.

Ezen kitűnően sikerült ó-német vallásos- és genre-kép utánzati lapok — a használati utasítás szerint — könnyen és tartósan feltapasztathatók mindenféle üvegtárgyra és változatos csoportosítással a legszebb ablakdiszítések adják.

Az utánzatok két ablaktábla közé illesztve vagy ablak elő téve valamint verandákban alkalmazva a nap sugarait teljesen megvédik, a jutányos ár és könnyű kezelése folytán pedig bárki által is beszerezhető.

Kitűnő kiváló munka és jó ízűt.

Kitűnő szép munkaert.

KRISZTA ÉS TÁRSA

a budapesti oltáregylet egyedüli szállító

Budapestben, IV. ker. Lipót-utca 21. szám.

Ajanlják bőven felszerelt raktárukat mindenmü római kath. és görög szerzitasú

miseruhák,

dalmatikák, pluviálé és felonokat, reverendák,

czimadák

egyházi s egyleti lobogók, egyházi szövet, damaszt, paszomant, rojt, bojt, brüsseli és czérna egyházi csipékben, sz. szobrok, csillárok, kelyhek.

Monstranciák,

stáció-képek, úrkoporsók stb. stb.

Oltár keresztuti

és más képek festését elvállaljuk; készítünk a legelőkelőbb művészek rajza után

oltárokat,

szőszékeket, szent sirokat, keresztelő kutakat, bronz, china s valódi ezüst tárgyakat u. m. kelyheket, ciboriumokat, oltár, tabernaculum és fali gyertyatartókat, **szőlő kereszteteket paci-falakokat** 3 és 4 hangu oltárszengetyűket, füstölőket, tömjén-tartókat.

Arany és ezüst himzések bármely rajz szerint művészi leg készülnek. — Tűzaranyszál v. ezüstszál gyári áron saját gyárainkban legrovidebb idő alatt készülnek.

Megrendeléseket szegényebb egyházközségeknek részletes felmérés mellett is eszközölünk.

Nem tetsző tárgyak visszavételnek vagy kicseréltetnek.



Plettikopics Figmus. Pozsega: Vajevics István, Illok: Kovacevics Brunó, Eszék: Sikircsevics István, Vukovár: Zoltner Kalazancius, Sarengrad: Pestalics Fábian, Crnik: Spaecsek Adjutus Brod: Budics Ivó, Zimony: Sand Libor. Ausztriában: Bécs: Rnbner Kamill, Rnzendorf: Kammer Czecczilián, Sanct Pölten: Brinich Kozma, Lanzendorf: Schwab Lambert. — A konvent alkalmából megjelent a rend latin nyelven szerkesztett szemantizusa is, melynek közérdekű adataiból kiemeljük a következőket. A Kapisztrán Jánosról nevezett szent Ferenczrendnek tizennégy társbaza van az általaok ellátott plébániákkal összekötve s a kaihokikus lelkek száma 42731. A rend 11205 iskolás gyermekét részesít vallásos oktatásban. A rendtagok összes száma 215, ezek közül 127 felszentelt áldozár, 45 klerikus és 43 laikus.

A budai Erzsébet apácák érdeme.
A herceggprimás, mint értesülünk, elismerést fejez ki a budai Erzsébet-apácáknak, kik lépten nyomon jobban magyarosodnak, s különösen súlyt fektetnek arra, hogy e téren még nagyobb haladást mutassanak. Az Erzsébet apácák e megféle törekvése az előbbi vizitátoriak Cs. elka Nándor prépost-kanonoknak elvételét dícséri.

Egy zsidó hitközség a divat elem.
A borsai izraelita hitközség, máramarosi levelezőnk tudósítása szerint, nagyon érdekes határozatot hozott rövid idő előtt. Ezt a bölcs határozatot bizonyára követésre méltó példának fogják tekinteni a férjek, mert első sorban nekik szerezzenagy könnyebbséget és megnyugvást, ha minél szélesebb körben akadnának utazói a borsai zsidóknak. Az említett hitközség ugyanis, hogy miután az új divatu női ruhák, s egyáltalán a divatos viselekés a szegény férjeknek sok kellemetlenséget okoz s őket pénzzavarba hozza: ezután a nőknak egész egyszerűen a régi divat szerint szabad csak öltözködniök. A hitközség minden tagja megesküdtött, s büntetés terhe alatt kötelezte magát, hogy ezután egyszerűen, ó-divatosan fog öltözködni. A szabók is megesküdték, hogy bármennyire ismerik a modern divatos ruhakészítést, csak az ó-divatot fogják követni a ruhakészítésnél. A hitközség azt hiszi, hogy sok nyomoruságnak veszi elejét e határozat által — Ez ugyan fölösleges dolog, mert az ó-divatu ruha is csak pénzbe kerül. Megkülönböztetésre pedig nincs szükség: mert: signavit cos Deminus.

Temetés csandóri fedesettel ezim alatt ezeket olvassuk az Egyelértésben: A napokban mi is megemlékeztünk Blauhorn zirczi körjegyző öngyilkosságáról, ki a községi pénztár hűtlen kezelésé miatt fordult a golyóhoz. Ebből az öngyilkosságról, mint székesfehérvári tudósítónk távirja, heves összeütközés támadt a zirczi plébános és az ottani főszolgabíró között. A zirczi plébános ugyanis az egyházi szabályokhoz híven, megtiltotta, hogy az öngyilkos körjegyzőt a zirczi felekezeti temetősoros helyén temessék el. Azt azonban megengedte, hogy ugyane temető egyik félreeső helyén ássák meg a sírját. A zirczi intelligencia, tekintettel egyrészt Blauhorn öngyilkosságára és szomorú múltjára, másrészt az egyházi szabályokra, helyeslőleg vette tudomásul a plébános intézkedését. Nem úgy a zirczi járás főszolgabírja, Szőnyeghy, kiaz öngyilkos Blauhornnak jó barátja volt. Ő ugyanis azt követelte, hogy az elbunyitnak soros hely jelöltessek ki a temetőben, mire a plébános távirati úton fordult a veszprémi püspökhöz utasi-

FELLNER LAJOS

kötélgyáros

Budapest—O-Buda.

Ajánlja

minden e szakmába váó tárgyakból
dúsan felszerelt raktárát. Külön megrendeléseket is elfogad és rövid idő alatt pontosan teljesít.

Med. univers.
Dr. Kontur Béla
bel- és bőrgyógyász.

Hendel: VI. ker., Teréz-körút 22-ik szám alatt délután 2 órától.

GERENDAY A. és FIA
ACAD. SZOBRA SZ.
MÁRVÁNYMŰ GYÁRTA
BUDAPESTEN
MÁRIA VALÉRIA UTCZA 2 SZ.
Rajzokkal díjmentesen szolgáltatunk Gyári-udvar és műterem, Molnár utca. 4

Alapítottatt 1833. Alapítottatt 1793

Ifj. Giani Károly

templomi szövét, egyházi szerek, zászló és műhímszi gyáros
Bécs, VII. Westbahnstrasse 21.

ajánlja a ft. Papság becses figyelmébe tőkeletesen stilszerű és művészies kivitelű egyházi szereit, mint: casulakat, dalmatikákat, pluvialékat, teljes ornátusokat, szertartási tárgyakat és zászlókat, azon tiszteletteljes kérésseel, miszerint gyartmányaim szives megrendelése esetében, egyedül a lent jelzett címre kegyeskedjenek használni, minthogy

— külön főraktár —

Dus tartalma képes arjegyekek díj- és bermentesen küldetnek

Gratzel Sándor

a főtiszt. kath. Papság bizományosa.

Bécs, I. Bauernmarkt 9.

Ajánlja különlegességeit, u. m.:

GUILLON-féle (Páris)

oszt. cs. és magy. kir. szabadalmazott

„**ÖRÖK-LÁMPA**”
készülék.



Ezen készülék az egyedüli, mellyel 6—13-szor 24 óráig tartó egyaránt szépen s folyton égő „örök-lángot” nyertünk.

Az örök-lámpa készülek ára 2 frt 75 kr., a szab. bél egy évi tartamra 1 frt 60 kr. 1 kl. elsőrendű olaj 54 kr.

Egy évre szóló éggőtal.

Ez ismert munkaszünetlések által előidézté jelentékeny munkaber emelkedékek folytán az üveglobbók ára is emelkedett és így ezek árát koszárral együtt kénytelen voltam 1 frt 74 kr-ra emelni. Ellenben bevezettem üveglobbókot kosár nélkül, melynek darabja csak 1 frt 45 kr-ba kerül. — Az üres lobbókok kilo tehertömegényével 30 kr. költség mellett újratöltés miatt visszaküldhetők. Mar most szétküldök 1890. évi friss természetű apparátus repceolajat

16¹/₂ kilo olaj a 54 kr. 891
Az üveg koszárral 1.75
Szállítás a vasúthoz. — 30

összesen: 10 96

Az olaj száraz, sőtét helyen tartandó, hol nincs kitéve a legáramlatnak s a zárlócsövek legmentesen zárandó be, nehogy levegő és világosság érje az olajat, a mi ezt megsűrsítene.

Pompás oltárlámpák.

Ezen lámpák díszesen és tartósan készítték s a dús aranyozás folyton igen izléesek; minek következtében számtalan elismerő nyilatkozat érkezik hozzám, ára 1 frt 45.—
Nagy templomok számára egyhármadrészszel nagyobb alakban, gazdagon díszítve és dús aranyszínezve, ára 1 frt 66.—

1839. évi egyiptomi tömjén

4¹/₂ kilós megrendelés posta-csomagban, bérmentve küldetik:

I. Kl. I. legfin. átílszó, illatos, 1.55

1 • II. fin. fehér, illatos, cseppalakú 1.20

1 • III. tisztá, jó illatú, morzsa — 75

Teljesen tiszta méh-viaszgyertyák

Egy kilo 2 frt 75 kr. — (Valódiságukért és tisztá anyagáért 1000 frittal kezeskedem.)

Kitűnő új templomi gyertya

Ezen gyertya a legkitűnőbb műviaszgyartmány és csupán gyári áron szállítom Ára:

4—10 kilóig á 1 kiló 1.55

10 kilón fejtül á 1 kiló 1.50

Díszes oltári lámpák

Ezen lámpák akadémiai művészek rajzai után díszesen és tartósan készítték. Bronz, igen izléeses öntvényű és dús aranyszínezve ... 45.—
ugyanaz díszes bojtjal 9.50

Nagy templomok számára 85.—

Oltár-lámpa-zsinór, olasz modorra piros kenderből, 10 méter hosszúságban 6 golyóval, gyapju bojt és aranyszínezve 8 frt.

Plébánia-pecsentyomók ruggyan-

tábol ... 2.50

szentképpel és szöveggel ... 5.50

Tisztá összhangzó-csengetyűk ... 6.50

nagyobbak és finomabbak ... 8.50

Gyertyagyújtó és elöltő száru ... 1.60

1 messzely Benzin üveggel ... 4.50

Díszes, nagy, sekrestyébe való lavahó faszínre fényszéve ... 4.50

Gyontatót kézi-lámpa, csinos könnyű alakban, fényszéve, 4 vastag köszörült üveggel ... 3.80

Díszes oltárlámpák egyez-

ará, a hozzáadott anyagminősége szíjnél szemlittatik, miniat bérmentve küldök. — Tavasfűszögyök 66 cmt. széles mellek 3 frittól 3 ftt 40 kr-ig. — Velour (barsony) mellek 3 ftt 80 kr. — Rhexz viragbordó mellek 1.40 és valsz 3.10, az ömzevarrasztó mellek 20 krt díszek a csak ennyit számolok.

tásért. A válasz csakhamar meg is érkezett, azzal az utasítással, hogy a plébános szigorúan tartsa magát az egyházi szabályokhoz. Erre a főszolgabíró magához rendelt négy csendőrt s az 5 segélyökkel a felekezeti temető (értsd az egyház temetője) soros helyén ásatta meg a sirt barátja számára. A gyászszertartást a katolikus Blauhorn sirjánál a főszolgabíró reformása következtében a dudari református lelkész végezte. Blauhorn tehát eltemették. A zirczi plébános részletes jelentést küldött az esetről br. Horng veszpémi püspöknek.

Kath. könyvpiacz

A kath. papság végrondelkésési joga czim alatt Kollányi Ferencz esztergom királyvárosi káplán sokat igéző munkára hirdet előfizetést.

A szociálizmus cz. munka. melyet lapunk mult évi folyamában egy kiváló szakíró ajánlólág ismertetett, még folyton kapható Ambrus István theol. tanárnál Egerben.

Irodalmi jelentés. Teljes tisztelettel értesitem a ft. hazai papságot, hogy «Jézus az én kiránságom», «Magyarország tédasszonya», «Kath. Zarándokbot» és «Dicsértessék a Jézus Krisztus» czimú magyar imakönyveim különféle szebbnél-szebb, elegáns, francia izleáú és kiállítású díszkötésekben még mindig megrendelhetők. Bátorkesz (postahely. Esztergom megye). Meisermann ignác, bátorkeszi plébános.

«A lelkiaszterkódás gyakorlati veszrfonala» czimú munkából még rendelkezem néhány példánnyal. A mű ára 3 frt vagy megfelelő intentio. Kötött példányok 40 kral drágábbak. A megrendeléseket kérem hozzáim intézni: Nagy-Kereskény (Hont megye) Dr. Reindl Román plébános.

Kalauz, a nevelő-oktatás terén. Kath. pedagógiai folyóirat Szerkeszti és kiadja: Regéczy József. Főmunkatársak: Concilia Emil, Boromiszta István és Schulcz Imre. Nagyszombal. Ara egy évre 2 frt.

Szerkesztoi üzenetek

N E Iterata iam, simulque ultima vice nonnulla cogor fratrum monere, recognitionem rite perceptarum intentionum, Redactioni quo ocyus submittant necesse est, etsi eadem nendum sint persulotae; qui vero provocationi meae usque 1 Septembris haud satisfecerit, sciat me illas tempore praefixo aliis persolvendas assignaturum.

Budapestini, parchira ad. s. Jöseph. Theophilus Klinda.

Lapunk mindazon t. előzetkítik kik Dr Klinda urtól assiganciót kaptak igen kérjük, hogy az assiganciót sakromok elvállalását, legkésőbb szeptember 15-éig Dr Klinda Teofil. Budapest. jösefvárosi plébánia czimzéssel ellátott levelesápon jelesni sziveskedjenek. Kie határon belül nem válassol, ast es uton figyelmesteljük, hogy a nekik assig. sac. másoknak fognak assiganciótadni.

Rend. 9—5 Ord.

Fogorvos **Barna Zahrazt**

IV., Váci-utca 24. Budapest, IV., Váci-utca 24.

Rend. 9—5 Ord.

Rendkívül olcsó díszmunka!

DEDEK CRESCENS LAJOS

KARTHAUSIAK MAGYARORSZÁGBAN.

A M. T. Akadémia által pályadíjjal jutalmazott mű.

Fraknói Vilmos előszavával és Telegdy László meg Nagy Lázár eredeti rajzaival.

Ára füzve 2 frt. Díszesen kötve 3 frt.

Megrendelhető a

»KATH. EGYHÁZI KÖZLÖNY»

kiadóhivatalában

Budapest, Lipótváros, Lipóttér 9. sz.



HILZER P.

cs. és kir. udv. harangöntő

Bécs-Ujhelyben (Wiener-Neustadt),

ajánlja öntődjét harangok és egyéb zenészetileg összhangzó harang csoportok szállítására, bármily nagyságban és hangbeosztás szerint. Jótállás az előirt hangért, tiszta összhangzásért és a legjobb érczért. — Harangfelszerelés kovácsművelésből, mely által a nagy harangokkal is könnyű a harangozás. A megrendelések gyorsan, lelkiismeretesen, a legjutányosabb árak és szételési feltételek mellett szállítatnak.

Kitüntetések: koronás arany érdemkereszt szorgalmas működésért. Két haladói érem 1873. a fogadalmi templom 260 mársányi harangcsoportjáért. A bécsi iparkiallítás aranyérem 1880. iparkiallítás Budweis 1889. díszokmány. — Alapítási év: 1838. Eddig 1,252,800 kilogram sulyban 4640 harang szállítotat el.

Harmonikus 4 hangu sekrestye csengetyűk 25 frt. Harmonikus oltári csengetyűk, élénk hangzással, darabja:

Alpakkából: 4 csengetyűs 14 frt. 3 csengetyűs 11 frt. Sargárből: 4 csengetyűs 10 frt. 3 csengetyűs 8 frt.

Lourdesi Mária

művészi sziklabarlangban, szolid és tartós kivitelben.

A szobor ára barlanggal:

szobor nagyság	agyalalak	faalak
100 cmtr	75 frt	90 frt
75 »	40 »	58 »
63 »	30 »	42 »
56 »	20 »	35 »
48 »	10 »	25 »
35 »	7.80	18.50
26 »	5.50	14.—

Barlang szobor nélkül nagyság szerint.

Fraiden János

faragvány-készítő

Waidhofen ad Ybbs
(Nieder-Österreich.)

Saját gyártmányú
templomi csipkét,

mint különlegeseget

olcsó árak mellett szállít

Günther Tivadar

Gottesgab

(Érczhegység)

Csehországban.

TUDOMÁNY, IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Rovatvezető: **Kaposi József**

Chateaubriand.

III.

Világnezletünk tulajdonképen a jellemünk kifolyása. Ez általános értékű igazság Chateaubriandra sokkal inkább alkalmazható, mint bárki másra. Tagadhatlan, hogy ifjúságunkban korunk uralkodó eszméi is erősen befolyásolják szellemi életünket, e befolyást azonban később kedélyünk szerint vagy módosítjuk, vagy csakhamar szakítunk vele. Chateaubriand főleg az utóbbit tette.

Párisban, 1790-ben, még úgy gondolkozik, mint társai, mint Laharpe, mint Ginguené, mint Chamfort. Londonban, 1795-ben már nagyon eltávolodott tőlük. Undort érezve minden iránt, nem sokáig lehetett híve a XVIII. század filozófiájának sem s ha még ekkor kételkedő volt a kereszténység tanaival szemben, ez nem azért történt, mert hitelt adott a filozofusoknak. A régi és újabb forradalmakról írt tanulmánya („Essai sur les Révolutions anciennes et modernes“) valóságos khaosz. Sokan voltaire-i inspirációnak tartották, noha körülbelül épen az ellenkezője ennek. A befejezés mindent megmagyaráz. Adjuk rövid foglatatát. Milyen lesz a jövő? A kereszténység veszendőben. Semmiféle más vallás nem fogja pótolni. Fölvilágosodást a vallás helyébe? Lehetséges, de én nem hiszem. „Valószínű, hogy a részleges forradalmak által belsőleg szétdarabolt nemzetek lassankint ismét visszatérnének az eredeti vadtság állapotába. Egyes kevésbé felvilágosodott és kevésbé aljas népek a zavarok között a pusztulás romjain uralomra jutnak, hogy a maguk részéről aztán ismét a visszavonás és a gonosz erkölcs aldozatai legyenek. Ekkor a barbarizmusba süllyedt nemzetek lépnek újra a cselekvés szinpadára és elfoglalják az előbbiek helyét. Így fog ez folytatódni tovább, végnélküli forradalmakban.

Politikai kétely és társadalmi pesszimizmus: ide jutott Chateaubriand 1795 körül a korszellemmel való összeütközése következtében. S e felfogás és gondolkozásmódtól sohasem idegenedett el annyira, mint ő maga is vélte. Emlékirataiban mondja: „Szellememet mely a hitetlenségre látszott teremtve lenni s arra, hogy megvessen mindent: nagyságot, nyomort, népeket és királyokat, ennek dacára legyőzte egy észbeli ösztön, mely kéacszerítette, hogy meghajoljon mind az előtt, a mi szép: vallás, igazságosság, jóság, egyenlőség, szabadság, dicsőség.“

Íme az átmenet a kételkedő és pesszimizista Chateaubriandtól a keresztény és hívő Chateaubriandhoz. A szép megragadja; ez vonzza őt a kereszténységhez. Keresztény lett, a mint észrevette a keresztény vallás szépségeit. A Génie első címe is ez volt: „A keresztény vallás szépségei“. Vallásos volt művészi hajlamból. A kereszténységben valami szépséget találni, ebben a korban valóságos fölfedezés számba ment. Az egész XVIII. század nevelésesnek, durvának, darabosnak találta. Egygyel több ok arra, hogy a szépnek ez új nyilvánulását föltüntesse s jól esett neki, hogy

szemébe mondhatta a XVIII. századnak, hogy nem tudta mit beszél. Örömmel helyezte magát vele ellentétbe mindenkor, úgy a vallási, mint a társadalmi és irodalmi téren. A Génie du Christianism e-ben gyakran fordul pamflet-szerűen az encyklopedizmus ellen. Lépten-nyomon találkozunk ilyen mű kifejezésekkel: „Íme a vallás, melyet barbarnak és a gyöngye szellemek szórakozásának tartanak.“

Attól a pillanattól, hogy fölébredt benne a kerszetényi érület, vallásos maradt mindvégig. Különösen utolsó éveiben szerette magát oly színben tüntetni fel, mint aki sohasem talált elég komoly dolgot arra, hogy elhiggye. A vallást mindig kivette.

Politikai nézetein nagyon megérzik, hogy arisztokratának született. A XVIII. században személyes ellenségét látta. A demokracziát nem szerette. Ezt tartotta a legrosszabb kormányformának különösen olyan időben, midőn hatalmas küllelenséggel kell megküzdeni s ez szükségessé tesz egy egységes, osztatlan intéző akaratot. Az elvont politizálás gyűlöletes volt előtte, s bár kissé zavarosan, de azért teljes határozottsággal fejtegette az Essai-ben, jóval megelőzve másokat, hogy a csupa absztrakcióból és logikából álló XVIII. századbeli klasszikus francia szellem idézte elő a forradalmat.

Kételkedő volt, pesszimizista, arisztokrata és keresztény. Kétegye azonban távolról sem hatolt oly mélyen a szívbe, mint a Pascalé; pesszimizmusa sokkal erőteljebb a Chamfort-énál; arisztokratizmusa határozatlanabb a De Maistre-énál s kereszténynek sem nevezhető oly szigorú értelemben, mint Bossuet. Mindenben csak a felszinen maradt; nem volt ő sem nagy bölcselő, sem nagy moralista, sem rendithetlen keresztény. Ezért vonták aztán oly gyakran kétségbe őszinteségét, a mit mi tenni nem szándékozunk. Érveinek relativ gyöngesége aggályossá tették meggyőződését, a mi azonban helytelen következtetés. Azt, a mit el akart hitetni, mindenkor átértette, de csak közepesen bizonyította, épen mert érzelmei sokkal mélyebbek voltak, mint gondolatai. Nagy művész, jeles költő, jeles szónok volt, de mint gondolkodó nem az első között foglal helyet. Bizonyára az utolsó között sem.

A keresztény vallásban hitt és azt szerette, de mélyére nem hatolt. Gyakran egész önkénytelenül a legkülönbözőbb módon árulta el ezt. Eredeti terve az volt, hogy az Atalát és René-t, mint a Génie du Christianisme egyes fejezeteit adja, közbeszúrva ott, hol a misszionáriusokról és a szeretet növéreiről szól. Ez kétségkívül valamivel több, mint izléstelenység. Határozottan tapintatlanság. René valósággal a Génie-ben jelent meg először. Csak 1807-ben szakította ki onnan, nem tudni, vajjon azért-e, hogy olyanok is olvashassák, akik a Génie-t kezükbe venni nem akarták, vagy hogy a Génie-t tegye hozzáférhetővé azok számára, kik a René-t látni nem óhajtották.

Hasonló visszasságokkal máskor is találkozunk a Génie

eszmé kifejtéseiben és argumentációban. Vannak érvei, melyek olyképen hangzanak, mintha megfeledezett volna szándékának, Grézljának komolyságáról. A szt. Háromságról szóló tant a három Czárzával bizonyítani, a papi nötlenséget Malthus törvényével támogatni, oly gyermekes végkokokat hozni föl, mint a vándor madarakról, melyek azért jelennek meg nálunk akkor, mikor a földnek már nincsen több gyümölcse, hogy asztalainkra kerüljenek; egy apologetikus munkában folyton összekeverni a keresztény csodatolást a pogány csodatolással; a Génie du Christianisme egyik fejezetének ilyen czimet adni: „Vajjon a pogány istenségek költői szempontból felülmúlják-e a keresztény istenségeket?” — mindez költőileg elragadóan szép és lebilincselő lehet, de egy hibájuk van: ha mosolyogni nem akarunk, nem szabad nagyon közelről nézni őket s vizsgálva e bizonyítékokat, igen nagy mértékben kell hívőknek lennünk, hogy meggyőző erejüket érezzük.

A mű tervezete keresztény, de szerföltt elüt a szent atyákétól. Módszerét ő maga a következőleg állapította meg: nem azt kell bizonyítani, hogy a kereszténység nagyszerű mert Istentől jön; hanem: Istentől jön, mert felülmúlhatlanul nagyszerű. Sokkal sajátosabb, semmint helyes tervezet. A kereszténység védelme így fel fogva soha sem lesz egyéb, közhelynél; gyönyörű közhely minden esetre, ha oly férfi írja meg, mint Chateaubriand. Ő inkább cziczomázza és ékesíti a vallást s úgy tűnik fel, mintha isteni eredetének kimutatását csak mellékesnek tartaná. Legtöbbször oly dolgokról értekezik, melyeket bármely hitetlen elfogad. A vallás hivottat védői nem így cselekedtek. Bossuet kimutatja a vallás igazságát s mellőzi, hogy mily költői az és mily romantikus; Pascal a kereszténység szükségességét hangoztatja szüntelen s mindketten mellőzik a tudomány és költészet embereit, kikerül Chateaubriand azt tartja, hogy ők a hit tanárai és konfessorai.

Annyi bizonyos, hogy Chateaubriandnak gyönyörűen sikerült kimutatni a keresztény vallás szépségét és szeretetreméltóságát. Ezzel azonban nem jutatta diadálra, hanem csak tiszteltt és becsülttette. Úgy cselekedett, mint mikor valaki számára elnézést bocsánatot kérünk. Az ellenség csak a fegyvert teszi le, de nem adja meg magát. Szép munka, beismerjük. Óriási képzelőerő fénye ragog benne, mély gondolatokban, erőteljes, életképes eszmékben azonban már jóval szegényebb. Chateaubriand-on mint ujitón, némileg nyomot hagyott korának szelleme. Gyakran épen oly könnyelmű volt a kereszténység védelmében, mint a XVIII. század emberei annak támadásában.

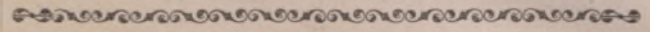
Mint moralista, egészen új lelkiállapotokat ismert meg a világgal, melyek azóta általánosokká váltak. Az érzelmek filozofiaját mellőzi. Nem boncol, nem kutat, nem keresi a titkos okokat, sem az elrejtelt rugókat. Nagy vonásokkal fest, nem magyaráz meg, nem fejt ki semmit. Meg kell jegyeznünk, hogy mindenkor inkább költői, mint erkölcsi műveket ír. A René egy beteg, nyughatatlan lélek két vagy három egymást követő kedélyhullámzásának rajza. Bámulatosan írja le, hogy milyen beteg és milyen nyugtalan a lélek, de hogy miért beteg és miért nyugtalan, az homályban marad. Nem teszünk szemrehányást Chateaubriand-nak. Távoll állunk ettől. Nem zsenijéről beszélünk, hanem csak eszméiről, gondolatairól és ezekről szólva, utójára sem hallgathatjuk el, hogy azok nem járnak valami mélyen.



Vegyes egyházi beszédek. Irta Károly János székesekehérvári apátkanonok. Székesekehérvárott, 1890. Nyomatott a „Székesekehérvár és Vidéke könyvnyomdájá”-ban. 8^o. 172 l. Ára 1 frt.

E beszédek a legkülönbözőbb alkalmakra készültek: karácsonra, húsvétra, pünkösdre, az egyházi év egyéb kimagasló ünnepeire, aranymisekre stb. stb. Nem a kénytelen szükség erőltetett

szülőttei, hanem a fölbuzdulása, a szeretete és lelkesedése. Épen ezért hangkjánál, tartalmkjánál, alakkjánál fogva kimondhatatlanul élütnek amaz ezerszer agyoncsépett témákat unalmasan fejtegető tuczat-munkáktól, melyekkel a legtöbb egyházzsónoklati folyóirat lapjain találkozunk. Meleg szívvel, szellemről, nemes izlésről tanuszkodik minden soruk. — Károly János kanonok ur nem kapkod ideoda, hanem nyugodtan, öntudatosan mulkalkodik. Közben, ha vallásos, hazafias lelke lángra gyúlt, gondolatainak meglepő szépségével, újságával, az érzelmek ellenállhatatlan erejével ragad magával. Stílusán meglátszik, hogy nagy mügondot fordított reá. A czikornyának, a fölösleges sallangnak és szószaporításnak nem barátja. Jól tudja, hogy a lapokra terjedő periodusok ma már kimentek a divatból. Mondatai rövidek és csinosan kikerekítettek. Három év előtt sz. István király napján a budapesti helyőrségi templomban ő tartotta az ünnepi zónoklatot, s most miután egész kötet predikációt van módunkban tőle egyszerre olvasni, most itélhetjük meg leginkább, hogy mennyire méltán érte e kitüntetés. — A tudós kanonok ur műveire örömmel hívjuk föl a közfigyelmet.



Palásthyak. Kiadja Palásthy Pál, sareptai fölszentelt püspök, esztergomi kanonok. I. kötet. Budapest, 1890. Nyomatott a „Hunyadi Mátyás” intézetben. Nagy 8^o. LXVII, 464 lap.

Idősebb paptársaink közül sokan emlegetik még ma is a Palásthy Pál püspök ur ragogó tollát. „Azok voltak ám a czikkek! Az volt ám aztán az irány!” — gyakran hallunk ezekhez hasonló fölkiáltásokat, melyek után mintegy önkénytelenül következik minden alkalommal a sajnálkozás sohaja: „Kár, hogy elhallgatott”... Gyönyörűen felelt meg ő erre maga jelen műve előszavában: „Benedictus Deus in aeternum. Szóltam, mikor kellett és mert kellett; elhallgattam szinte, mert ezt egyedül okosnak, ajánlatosnak találtam; és valamint közlött szövegeimből, évek után mindent nyugodt lélekkel olvasva, semmit sem vonhatok vissza: úgy hallgatomat, — legyen biztos a kegyes olvasó, — komoly indokok sora még ma is fedezi, ma is igazolja.”

Huszonkét esztendei pihentetés után előttünk ennek a ragogó tollnak legujabb nyilatkozása: egy pazar fényű, igazán nagyuri izléssel és eleganciával kiállított testes kötet. Az irodalmi munkalkodásnak nem a régi neme, nem a régi iránya már, de azért szintén nagybecsű. „Ha a társalkodás az élőkkel nehéz vagy feszélyes, a halottakhoz menekülni a legtanácsosabb. Ezek igen türelmesek” — mondja a méltóságos szerző. S ismét: „Scientiae juventutem alunt, senectutem oblectant. A jelennek kevés örömeit, sokféle bánatait minden kath. szívvel egyaránt melegen érezve, az ösök sirjai közé vonultam, sirfölrataikon merengtem, az okmányok porladozó, foszladozó lapjairól az ösök szavait, cselekményeikről a tanuskodást leolvastam, s őseim iránti szerelethöz azokat összegyűjtve, az életnek megmenteni iparkodtam.” Valósággal kísértetbe jön az ember, hogy kirja az egész előszót, mely sok tekintetben a „Moralis” latin irányának szépségeit és klasszicitását juttatja eszünkbe...

A Palásthy-család egyike a legrégibb magyar családoknak. A családja kezdete egész a tizenkettedik századig vezethető vissza. Nemessége 1217-ből való. A Palásthy-ak egyik őse ugyanis, Bor s, részt vett II. Andrásal a kereszties hadjáratban, s a Tábor-hegy várának eredménytelen ostrománál vitézségével annyira kitüntette magát, hogy a király ott mindjárt a helyszíni táborban „terra Palást” adományozás mellett nemessé tette. Ez az egyetlen nemesítés a kereszties hadjárat tartama alatt, melyről okmányaink említesz tesznek. Nagy is volt ez okból mindenkor a híre s Verbőczy Tripartitumában mint általános ismert dolgot érinti: „Hujus Andreae regis privilegium de monte Tábor, ubi Dominus et Salvator noster transfiguratus fuerat, super quadam possessionaria collatione emanatum, et confectum, in comitatu Honth, habetur, hac etiam tempestate.” Czímert a Palásthyak csak Zsigmond királytól kaptak.

Imgyen tehát 670 évet meghalad már e kiváló nemesi család emléke a magyar hazában, s a püspök ur igen szép, kegyeletes és hasznos munkát végez, midőn az őseire vonatkozó adatokat összegyűjtve kiadja. Igaza van, hogy magyar fajnok társadalmi és házi életének tanúságai ezek. Az okmányokat nagyrészt Esztergom, Garam-Szent-Benedek, Pöszony, Nyitra, Csorna, Veszprém, Jászó, Lelesz, Eger, Vácz szolgáltatták, de maga a Palásthy-család is bő irattárt gyűjtött, melyet a mai birtokosok újabbban az esztergomi káptalan őrizetere biztak. — Az előttünk fekvő I. kötet összesen 325 ok-

mányt tartalmaz, részben olyanokat, melyek már másutt közölve voltak. Kezelhetőségük a hozzájuk csatolt személy- és helynévsor rendkívül megkönnyíti. A családágak táblázatokon vannak feltüntetve, valamint a pecsét is díszesen rajzolva és festve külön lapot foglal el. Rendkívül érdekes és laikusok számára is élvezetes olvasmány ama 62 oldalra terjedő tanulmány, mely az okiratokat megelőzi. E tanulmány fejezetekre van osztva; czímük: A Palásthy-család nemesítése. Nemesi elő — a latinban utónevek a Palásthy-családban. A család birtokai. A Palásthy-család a kath. egyházban. A Palásthy-család házasságai. Vizsályok, erőszakoskodások, gyilkosságok. Palást helység. A palásti család. Családi levéltár. A palásti tagosítás. Litvárcz. A Nedeczky-család.

A kiállításért a „Hunyadi Mátyás“ intézetet minden tekintetben a legnagyobb dicséret illeti. Formás betűk, tiszta nyomás. Szébb nem is lehetne. — Ismertetésünket pedig újra csak a méltóságos püspök ur főnkelt hazafias szavaival fejezzük be: „A jó Isten gondviselése örökjétek fölöttünk, oltalma fedezze, áldása kísérje a hanyatlásaiban soha nem csüggedő, elmelkedéseiben is mindig sajtó, — valóban sirva vigadó és vigadva siró magyar nemzetünket, s magyar történelmi családainkat: a nemes vérről bőven áztatott, nem egyszer a hűtelen kezek közt pusztuló, sok nemes élet árán megörzött, főtartott, de a nemes szív szerelmét soha nem vesztett magya hazában.“

IRODALMI RÖVID HIREK.

Megjelent és beküldetett: A Sátoros Czigány humorisztikus néprajz. Irta Zámolyi V. Mihály. Budapest, 1890. 8-r. 139 lap. A jelen mű a magyar irodalomban páratlan, akár a tárgyat tekintjük, akár a nemes intencziót, mely nem más, mint hogy a törvényhozás által is többször felvetett korkérdést megvilágítsa, vagyis a cigányoknak a magyar társadalomba való beolvadásának útját egyenesse. — A csinosan kiállított mű zamatos nyelvezettel van írva és mindvégig szórakoztató, érdekes hangon. — Tartalma a következő: Előszó. — A cigányfaj a történelem kétes világánál. I. Kevésbé ismerjük őket. — II. Nézetek szarmazásokról. — III. Ősi hazájuk India. — IV. Anyanyelvök. — V. Vándorlásaik. — VI. Átlépik Europa küszöbét. — VII. A bujdosás okai. Ajánló-levelek. — Nевeik Európában. — IX. Üldöztetnek. — X. Folytatás. — XI. Számuk és tartozkodási helyük. — A cigány egyénisége. I. Testalkata. — II. Betegségei. — III. Ruházata. — IV. Azata. — V. Itala. — VI. Szellemi tehetségei. — VII. Ősi vallásuk. — VIII. Folytatás. — A cigányok foglalkozása. I. Henyélés. — II. Kovács, lakatos, faragó, lókupez. — III. Folytatás. — IV. Mint katona. — V. Folytatás. — VI. Zenészek. — VII. Koldulás. — A cigányok hibái. I. A lopás. — II. Rablás. — III. Kevély, hazug, könyelmű. — IV. Veszekedés. Párba. — A sátor szülőjei. I. Házasság. — II. Az apróság. III. Elhalálozás. Temetési szokások. — A cigány, mint világpolgár. I. Az atyai hatalom. — II. Régi előljárók. — III. A vajda. — IV. A vajda hatalma. — A cigányfaj jövője. I. A nomád-élet. — II. Mária Terézia kísérletei. — III. II. József reformjai. — IV. Mi a teendő? — Ára fémmentes küldéssel 1 frt. Megrendelést elfogad a „Népnevelő“ kiadóhi vatala. (Budapest, VI. Érsek u. 2. sz.) a tanító és papnövendékek 70 kért kapják bérmentve

Magyar Sion IV. évf. 7. füzet. Tartalma: Dogmatikus levél X. urhoz. B. K. től. A „Placetum“ nem segít a febr. 26-ki rendeletre. F. J. től. A törvénytelen gyermekek. Ambrus József től. Isten létének érvei. Dr. Pethő től. Savonarola. Erényi Károly től. Az Orsolya-szüzet Amerikában. Mohl Antaltól. Irodalom és művészet. Rövid közlemények.

Bölcséleti folyóirat. Szerkeszti és kiadja Dr. Kiss János, a szent István-társulat igazgatója s tudom.- és irodalmi osztályának tagja. V. évf. 2. füzet. Tartalma: Elválasztható-e a morál a vallástól? Léva y Páltól, A szépek fogalma P. Jungmann és sz. Tamás szerint. Dr. Stee cz György től, Kant antinomia tana és a keresztény iskola bölcselete. Nott er Antaltól, Még egyszer az önmegzódésről és az öntermődésről. Kozá r y Gyulától, Isten létezésének bizonyítása a priori. A. J. Hewitt től, A böl cselet-tudomány kérdésének előadásához. Dr. Kiss Jánostól, A párisi sz.-Tamás-akadémiából. Dr. Kiss Jánostól, Modern nevelés. Kozá r y Gyulától, Sz.-Tamás bölcselate a Sorbonne-ban. Ima aquinoi sz.-Tamáshoz. Leny tani műszók. Dr. Kiss Jánostól, Irodalmi értesítő.

Borromeano, kath. hitkönyvkiadó folyóirat. Szerkeszti és kiadja Horváth Lajos győr-újvárosi plébános IV. évf. 9. füzet. E füzetbe írtak: Varga Pál, Baán János, Nagy Lajos, Dr. Giessewefn Sándor, Knapp Vilmos és a szerkesztő. Előfizetési ára egész évre 4 frt.

LELKIPASZTOR.

Rovatvezető: Dr. Klinda Teofil.

Ad §. De vita et honestate clericorum.

Eminentissimus Princeps Regni Primas, Archieppus Strigoniensis, ad clerum suum curatum huius metropoleos litteras dedit circulares, de vita et honestate clericorum tractantes, quas nos hinc, omni qua par est devotione filiali et submissione cordi summissis declaramus. Cum tamen plurimi existant, habitent vel commorentur in hac urbe ecclesiastici, tempore praesertim feriarum aestivalium, certarumque occasione festivitatum, quibus monita haec salutaria inspicere secus haud contingeret, — ad quos tamen optimo iure applicanda veniaat, — facere non possumus, quin eadem litteras per extensum publicemus. Experientia enim edocti scimus, multa etiam ab extraneis non numquam fieri, ecclesiasticis — tam saecularibus, quam regularibus — quae clerum huius metropoleos perpetuasse falsa fert opinio et malevolae effutiant lingua.

Nihil est, teste conc. Trid., quod alios magis ad pietatem et Dei cultum assidue instruat, quam eorum vita atque exemplum, qui se divino ministerio dedicarunt. In hos enim tamquam in speculum reliqui oculos coniciunt ex illisque sumunt, quod imitentur, atque ideo quamquam maxima clericorum cura in interna morum honestate, quae ecclesiastico sit digna viro, sibi comparanda collocari debeat, quum tamen versari eos, cum aliis hominibus oporteat, qui externa rerum specie maxime afficiuntur: ita gestum, habitum totumque corpus componere ad modestiam debent, ut in iis, nil nisi grave, moderatum ac religione plenum videatur, itaque prout idem concilium loquitur, per decentiam habitus extrinseci, morum honestatem intrinsecam ostendant. — His similia monita atque praecepta continentur in statutis atque decretis conc. Prov. Strig. atque Synodi Dioecesanae. Sed proh dolor, recte contraria sunt, quae mihi de clero curato Budapestiensi innotuerunt. Relatum mihi fuit, quod multi inter illos, praesertim iuniores cooperatores et catechetarum, ipsum quoque collare deponentes, sine quo tamen sacerdoti numquam in publicum exire licet, tales deferant vestes, quae illos a laicis vix distinguunt; itaque oberrent per civitatem pedes ponentes in diversis, unum in divinis — alterum in carnalibus. Innotuit porro mihi, quom quidam illorum increscentem genis barbam (vulgo barkó dictam) deferant; porro quod comam nutriant ita, ut frons calami stri notata vestigiis appareat, ipsique non prout ministri Christi et dispensatores mysteriorum Dei sed actores scenici ac histriones prospiciant.

Non est cur nullis exponam quantopere haec dedecant Sacerdotes, quantopere noceant bonae famae ipsius status impediuntque fructuosam in cura animarum operationem et quantopere hi delinquant contra ss. Canones, reique efficiantur poenarum, in transgressores statutorum.

Parco hac adhuc vice nominibus illorum, de quibus mihi talia relata fuerunt, sed districtum atque serio iniungo, ut cum omnibus et singulis hae meae litterae communicentur, illisque dispositiones ss. Canonum de gestu, incessu habituque clericorum agendum in memoriam revocentur, et contraagentes deferantur, ut his ex metropoli regni revocatis, in locum illorum tales mitti possint, qui verbo et exemplo, illibata morum integritate infucata pietate atque externo quoque habitu aedificabunt fideles, atque praesertim curae suae creditam inventum.

Datum Strigoni die 18 Maii 1890.

Joannes m. p.
Card. A. Eppus.

Epistola sacerdotis Melchisedech

ad Fr. Abel religiosum,
sub regula s. P. Francisci Seraph. militantem (extravagantem.)

Charissime! S. S. P. P. in Domino,
Simulque spiritum consilii sanioris.

Haud sine ingenti litteras legi nuper ad me datas aegritudine animi, quas a te esse, etsi nomen non praeferebat, ex stylo tamen cognovi, utpote leviusculum imprimis sententiarum pondus, multis ac superfluis, aeremque verberantibus compre-

hredientes verbis, mira insuper quadam scātentēs animi levitate, idearumque tinctas perturbatione; ita quidem ut legenti meridiana clarius mihi luce perspectum fuerit, te ex philosophia praesertim logica nullos vel modicos tantum sumpsisse haustus, theologiam vero ut vocant moralem plane neglexisse, regulae autem seraphicae non omni conatu et diligentia studuisse, eaque — ut par esset — nequaquam imbutum esse.

Si verum est, quod adagium fert, duo esse in quibus hominis — etiam religiosi — sapientia vel stultitia maxime eluceat, iram scilicet et scribendi modum seu stylum, utpote qui vix et ne vix quidem ita tractari possunt, quin certissima in hanc vel illam sese prodant animi indicia partem, facile perspicies cuinam ex litteris tuis hominum numero te aggregandum censeam.

Ad me quidem multorum quotidie comeant litterae, — saepe numero haud blandientes — sed mihi crede, nullae me unquam magis exacerbavere, afficiebantque moerore haud exiguo, quam tuae novissimae, praesertim cum expertus fuerim, te ideas mihi — sub rosa — communicatas eructationesque delestabiles, etiam in ephemeridum pagellis liberalium publici iuris fecisse, sicque rem vere ecclesiasticam et disciplinam religiosam spectantem, sacrilega manu mundo ad forum diiudicandam protulisse.

Hac tua vesana agendi ratione magnum quidem liberalibus nostri aevi dedisti spectaculum, ast maius est procul dubio scandalum, quod viris bene moratis probisque praebuisti, qui unanimes consensu omnes te diiudicant. Memineris ergo Deum graviter te offendisse, iustitiae et charitati tergum obvertisse, ac statui tuo maculam miserabiliter aspersisse: ac nisi desistas, fore, ut tandem in iustitiae divinae manus incidas, quae vix poenitendi, nedum subserfugiendi spatium tibi concessura sit. Si malum est quod perpetrasti, cur tu, quae hoc facis? Sin bonum, cur personam tuam anonymitatis velo obducis? Sentiant alii quidquid velint, mihi quidem — et mecum aliis — nec boni nec characteris pleni viri, eo minus veri probique religiosi, esse videtur, contra statum suum institutionesque sanctissimas publice quidem, sed tecto nomine, debacchari et sic quasi ex abscondito vel spelunca emittere arcu sagittas.

Interim illud scito, tuas illas litteras et seriem articulorum publicatorum bilem mihi quidem movisse, ast me tibi hac de causa minime irasci, sed potius casu tuo sic affici, ut nunquam magis optarim me sapientem esse, ut bonum tibi consilium dare possem. Ast nosti ipse, me vita peccatorem, ingenio ac moribus simplicem, aetate vero multo iuniorum esse, quam ut bonus consilii auctor esse queam: ad testificandam tamen meam in te voluntatem, lubens arripio occasionem ut ex intimi simplicitate cordis aliqua tibi suggeram, licet certo certius sciam, duos flores tibi multo gratiores esse ducentis consiliis.

Ne vero exordium ipsa epistola sit prolixius, ad rem ipsam accedo: quamvis facere non possum, quin hoc prius moneam, par scilicet omnino esse, ut quae serio tibi scribo, magni facias ac bene trutines.

Charissime! Qui me norunt, aiunt nimis, quam convenit, esse me simplicem simul ac veracem, ita quidem ut verba haud valde trutinare mentemque sine ambagibus aperire consueverim; nec tamen homines ex hoc capite irasci mihi scio, sicut nec tu succensebis, si aperte quod sentio, eloquar: te quidem bonum esse hominem — omnis enim pinguis bonus — ast cum in religioso non bonitas, sed disciplinae conscientiosa observantia cum probitat, aequae ac humilitatis est quaerenda, non utique negabis, te non usquequaque bonum esse monachum, utpote regulae ignarum, vitae claustralis pertaesum, sui abnegationis vero et asceseos plane expertem. Qui tamen fieri potuit, ut in articulis a te publicatis vel saltem inspiratis, de materia tibi prorsus aliena, tam temerario ausu et quasi ex tripode disserere, criticamque exercere praesumpseris?! Vera terra tibi est haec adeo ignota, ut eodem iure surdumotus de tonis musicis, vel coecus de coloribus praelegere potuisset! et sic adimpletum verumque est, ignotos te quidem fefelisse, notis vero fuisse derisui simul et contemptui. Congruentius utique fuisset, si — perlecta prius Regula Seraphica — meditatus esses serio de rationum momentis, quae superiores tuos — satis iam longanimes — permovebant ut reformationi provinciae vestrae laxissimae observantiae tandem semet accingerent, extravagantia vero tuae finem denique imponerent. Ne tamen conatus circa hanc rem Superio-

rum tuorum omni frustrentur effectu, condignum profecto foret, ecclesiam curam vestri gerentem, centrumque unitatis: *Romam*, ambitum vestrum reprimi, vobisque insana molientibus silentium imperari. Religioso etenim in claustro perseverare cupienti necessarium est: *ut impleat quod vovit*, faciat quod mandatum, neque offendantur eo, quod ab aliis viderit audieritque; haec enim qui diligenter observavit, intra septa claustrum sui facile et lubenter se continebit. Vota etenim: castitatis, paupertatis et obedientiae, quae tu ipse non vi, nec coactus, sed plena animi deliberatione Deo nuncupasti, longe aliud a te postulant, quam ipse tibi pessime persuadere conaris, et quod tu, saecularibus vanisque desideriis obcoectatus ne vix quidem capere vales: ast hoc non obstante sana ratione dici non potest, vota illa *saeculo nostro laboris* observari non posse vel eadem stricte observantes a mundo omnino contemni. Experientia namque teste scio, dari tales religiosos — etiam tui ordinis seraphici, — quos tu quidem ne hili quidem facis aut despicias, ego tamen omni venerationis cultu prosequor, ita quidem, ut habitum aut manum eorum, qua vivorum in terra sanctorum, osculo venerari ne momentum quidem haesitarem.

Haec cum ita se habeant, nescio quid de te dicam, qui omnis quidem in saeculo, nullus tamen es in regulae observantione? Quid dicam de te, qui tantae es insaniae, ut observantes regulam, vitamque contemplativam et asceticam, illi activae iungentes, inania humanae societatis membra in fastu tuo declares et sic contra reformationem agites?

O! utinam tu tam perfectus esse studerēs, et omnia religiosi officia adamussim et conscientiose adimpleres! Sed cum hoc minime imiteris, neque imitari aut facere in intentis habeas, quinimo aperte contra omnem reformationem — armis religiosum vel maxime dedecentibus et illicitis — pugnes, scito te neque dignum esse, ut cuidam fratrum tuorum observantium corrigiam calceamentorum solvas aut tonsuram venerabilem radas.

Quid dicam de te, qui obices reformationi ponis, quique totum hoc regnum muliebribus tuis lamentationibus repleas, et imprimis contra clausuram institutum eo praetextu debaccharis, quod inducta semel clausurae disciplina, non tibi amplius officii tuis laboribusque consuetis vacare licebit!? Utrum in hac tua assertionem sit aliquid veritatis, hoc lectoribus diiudicandum relinque; sed permittas mihi quaeo interrogationem: quidnam illae mulierculae — omni exceptione minores et nimis suspectae — cum claustro vestro habeant commune, quas ingredi et egredi semper videre est? Ad promovendam disciplinam religiosam non censeo esse necessarium, ut mulierculae — maritalitatis item ac in capillis existentes — per claustrum vagentur et in sanctuario ecclesiae vestrae scamna illa, clericis tantum et ecclesiasticis propria, occupent, ibique non adeo pietati vacent, quam oculis in hoc sanctissimo loco venaturam exercent.

Quid dicam denique, si videam te, habitumque tuum ac calceos magis fulgere, quam ornatum altaris. — quid si te observem perfunctorie ad aram celebrantem et sanctiones rubricarum pedibus calcantem?! Sed nunc, cum iam sufficientem tibi meditando materiem subintraverim, finem epistolae imponere iubet tempus et ratio; hoc tamen tibi adhuc suadeo: dabis operam posthac, si sapis, ut linguae modereris, cristam superbiae, iam in altum excretam reseces, cucullum vero habitus tui in signum humilitatis et obedientiae extenues.

Hic habes Charissime Abel! responsum ad litteras novissimas, quod status mei necessitudinisque inter nos ratio dictabat; quod si in scribendo acriorem me solito inveneris, hoc tibi ipsi et mucosae tuae petulantiae adscribas. Mihi caeterum tanto magis placebit haec mea epistola, si rescierim, eius acrimonia bilem tibi commotam atque ipsum cor quasi succensum animadvertam. Neque enim eo scripsi ut legeres tantum, sed etiam ut persentisceres quae scripsi. Medicamentis amaritatem necesse est sentiat aeger, ut convalescat. Hoc vero unice tibi persuadeas, parum profuturam tibi epistolam meam, si errorēs ex ea tuos agnoscas, nisi et emendes. Vale!

